

EVANGÉLIKUS MAGAZIN
2002/1
MEGJELENIK KÉTHAVONTA
ÁRA: 120 FT

misszió

HÁNYADÁN ÁLLUNK?

FÓKUSZBAN: A NÉPSZÁMLÁLÁS

Interjú a KSH elnökével
(4–5. oldal)

A népszámlálás
informatikai háttere
(6. oldal)

Önismeret és történelmi
félelmek
(7. oldal)

Megkérdeztük
a kérdezőbiztosokat
(8–9. oldal)

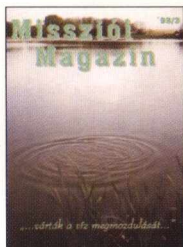
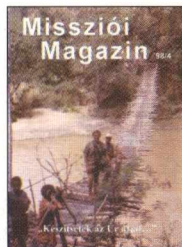
A népszámlálás:
figyelmeztetés
(10–11. oldal)

Megszámláltattál...
evangélikusok
a számok tükrében
(12. oldal)

Isteni számtan
(16–17. oldal)

Inkább só, mint tükör
(19. oldal)

A rádiómisszió
láthatatlan gyülekezete
(22. oldal)

MM – mégis misszió

„Érdekel ez engem?” – teszi fel a kérdést az ember, amikor az újságos stand polcáról leemel egy új lapot. A szerkesztők persze azt remélik, hogy a MISSZIÓ nem kerül vissza a polcra. A szerkesztőknek ugyanis már a lap tervezésekor választ kellett adniuk a kérdésre: lehet-e esélye egy mindössze 24 oldalas evangéli-

kus magazinnak az olvasók kegyeiért tarkábbnál-tarkább tartalommal versengő heti és havilapok tengerében?

Bár magazinunk tulajdonképpen csak az „utcán” újdonság, de (a régi-új olvasóktól elnézést kérve) e helyütt azokhoz szólnék, akik számára vajmi keveset mond – például – egy ilyen rövidítés, hogy: Mt 28,16–20. Azokhoz, az amúgy tájékozott, információéhes, nyitott emberfökhöz, akik hirtelenjében nem is értik, mi az, hogy *misszió*, még kevésbé, hogy egy magazin mitől *evangélikus*. Nos, amennyiben Ön is így van ezzel, kedves olvasóm, hadd árulom el, – ez a lap elsősorban talán éppen Önnek készült!

Ha Önt érdekli az a téma, amit folyóiratunk aktuális száma a fókuszba állít, számíthat rá, hogy azt a Misszió sokoldalúan ismerteti. Tematikus magazinunk „küldetése” azonban korántsem merül ki ebben. A választott témákat mi egy olyan aspektusból is megvizsgáljuk, amely nézőpont más lapokból többnyire teljességgel hiányzik. Nevezetesen megpróbálunk arra is rávilágítani, hogy az adott kérdésről, mit mond – az élő Isten.

Tudjuk, hogy az a mintegy hétezer olvasó, aki az Evangélikus Egyház hetilapjának előfizetőjeként kapja meg a Missziót, kíváncsi erre, ám azt reméljük, hogy a „fókusz fókuszában” álló evangélium Önt is érdekli. Merthogy – hiszi vagy sem – Önt is érinti...

T. PINTÉR KÁROLY FŐSZERKESZTŐ

A hetedik évfolyamába lépő Magazin, már 1998-ban is foglalkozott az esetleges névváltoztatás gondolatával: hátha találunk a Missziói Magazinnál jobb címet. Olvasóinktól számos névötletet kaptunk, de végül a többség, a régi, akkor még csak hároméves névre szavazott.

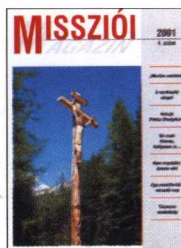
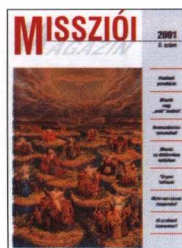
A reménység szerint nemcsak formailag megújuló, immár 3000 helyett 10 000 példányban megjelenő, utcai terjesztésbe is kerülő lapunk tervezésénél, újra felbukkant az igény: keressünk valami „izgalmasabb” címet. De végül a történelem megismételte magát: újra a régi cím kapott bizalmat. Pontosabban fogalmazva a régi cím némileg módosított változata, hiszen ezentűl Missziói Magazin helyett *Misszió – Evangélikus Magazin* fejléccel jelenünk meg. Meggyőződésem, hogy ez a látszólag jelentéktelen módosítás jelentős üzenetet hordoz.

Egyrészt az eddig csak jelzőként alkalmazott misszióból főcím lett. Jól tudjuk, hogy a misszió kifejezést sokan sokféleképpen használják, másként értik, sőt félre is értik. Mi szeretnénk, ha magazinunk valóban az *egyház krisztusi küldetését, misszióját töltené be*. Nem csak informálni akarunk a misszióról, hanem missziót remélünk végezni a szó legmélyebb és legtisztább bibliai értelmében, a jézusi értékrend, örömmünet továbbadásával, az írott sajtó lehetőségeinek minél sokszínűbb alkalmazásával.

Másrészt nem kívánunk zsákbamacsát kínálni, ezért került bele az alcímbe az „*evangélikus*” jelző. Vállaljuk gyökereinket, azt a lelki, szellemi örökséget, amit a 3-4 százaléknyi evangélikusság hordoz hazánkban. Valljuk, hogy minden embertársunknak, így minden Olvasónknak is, elsősorban a jó hírrel, az Evangéliummal tartozunk.

GÁNC S PÉTER FELELŐS SZERKESZTŐ

MISSZIÓ – Evangélikus Magazin. Az Evangélikus Élet kéthavonta megjelenő folyóirata • 7. évfolyam 1. szám • A szerkesztőség levelezési címe: 1656 Budapest, Pf. 22. Telefon/fax: 400-3037. e-mail: evmis@mail.matav.hu • Főszerkesztő: T. Pintér Károly • Felelős szerkesztő: Gáncs Péter • Szerkesztő: Kőhádi Dorottya • Művészeti szerkesztő: Szabó György • Tervezőszerkesztő: Rezessy Szabolcs • Fotó: Botta Dénes • Kiadja az Evangélikus Missziói Központ támogatásával a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1085 Budapest, Üllői út 24. Telefon/fax: 317-1108, e-mail: sajto.osztaly@lutheran.hu • Felelős kiadó: Kende K. Péter • Egy szám ára 120 Ft. Előfizetési díj egy évre 700 Ft • Nyomdai kivitelezés: Grafika Typopress Nyomdaipari Kft. • Felelős vezető: Farkas Tamás ügyvezető igazgató • ISSN 1419-1563

Népszámlálás TEGNAP ÉS MA

ANDORKA ÁRPÁD

a KSH Tolna megyei Igazgatóságának
főmunkatársa

Az emberiség államokba szerveződésével fokozatosan kialakult a társadalmi viszonyok megismerésének igénye. Számos indok közrejátszott ebben: fontos volt a hadviselő erőről vagy az adózóképességről informálni az állam vezetőit. A társadalom fejlődésével egyre növekedtek és alakultak át az információk iránti igények. Időszámításunk előtt több mint 2000 évvel Kínában megszervezték és végrehajtották az első népszámlálást.

Az ókor más társadalmában, így például a Római Birodalomban is szerveztek népszámlálásokat, ezekről a Biblia több helyen is említést tesz. Elég itt megemlíteni Jézus Krisztus születésének jól ismert körülményeit.

A középkorban nem került sor népszámlálásokra. A modern népszámlálások történetét az újkor kezdetétől számítjuk. Magyarországon az első népszámlálás II. József uralkodása idején volt, amelyet a kiegyezésig még több teljes körű felvétel követett.

A kiegyezést követően a magyar adminisztrációnak egyik első intézkedése az önálló statisztikai szervezet felállítása és a népszámlálás megszervezése volt. Azóta – a nemzetközi gyakorlatnak is megfelelően – általában tízévenkénti gyakorisággal tartanak hazánkban népszámlálást és lakásösszeírást.

A népszámlálások szervezése a helyi igazgatási, önkormányzati szervek feladata, a statisztikai szervek a szakmai irányítást végzik. A népszámlálás eszmei időponthoz kötődik – a legutóbbi 2001. január 31. és február 1. közötti

éjféli állapot volt –, amikor is az egész ország területén egyidejűleg, azonos tartalommal és egységes módszertani alapon került minden lakás és személy összeírásra.

Az elmúlt évi volt a negyedik népszámlálás, amelyben a Központi Statisztikai Hivatal Tolna megyei Igazgatóságának munkatársaként részt vettem. Mindegyik népszámláláshoz kedves emlékek kötnek.

Személyes emlékek

1970-ben, egy hónappal később kellett bevonulnom katonának azért, hogy az eszmei összeírási időpontban ne legyen két lacímem, az állandó lakhely, illetve a honvédségi cím.

Az utóbbi három népszámlálás alkalmával az összeírást végző számlálóbiztosok és felülvizsgálók oktatása és szakmai irányítása volt a feladatom. Meg kell említenem, hogy akkor még okmányokkal kellett alátámasztani néhány kérdés megválaszolását, sok összeírónál volt megtagadás.

1990-ben megdöbbentő volt számomra, hogy a nemzetiségre vonatkozó válaszadások során még mindig hányn és hányn emlékeztek vissza a rossz emléktű 1941-es népszámlálásra...

A 2001-es összeírás több szempontból is emlékezetes marad. Több mint 50 év után a felekezeti hovatartozásra utaló kérdést is fel lehetett tenniük az összeíróknak. Igaz, hogy a vallásra vonatkozó kérdés ugyanúgy, mint a nemzetiségre vagy a fogyatékosagra vonatkozó „szenzitív kérdésnek” minősült, ami azt jelenti, hogy ezekre nézve önkéntes volt az adat-szolgáltatás.

Érzékeny kérdések, érzékeny válaszok

Tolna megyében már az összeírók oktatása során külön hangsúlyt tettünk arra, hogy az úgynevezett szenzitív kérdéseket nem szabad megkerülni. Hi-

szen az is válasz, hogy „nem kívánok a kérdésre felelni”. A felkészítő oktatásokon rendszeresen jelen voltak a kisebbségi, nemzetiségi képviselők, akik külön is kifejtették álláspontjukat az általuk fontosnak ítélt kérdés feltevését, megválaszolását illetően.

Volt olyan képviselő, aki kijelentette, hogy az összeíróval együtt fogja felkeresni a lakásokat, de ezt természetesen nem engedélyeztük. Az egyházak többsége is felhívta tagjainak figyelmét a vallásra vonatkozó kérdés megválaszolására.

Összességében úgy érzem, meggyőnkben jól sikerült a számlálóbiztosok felkészítése. Sokat ártott viszont egy kereskedelmi rádió két „jópofa” műsorvezetője, akik arra ösztönözték a lakosságot, hogy vallásukért kérjék a hindi bejegyzést. Néhány íven találok tunk is ezzel... Összeíróink többsége azonban meg tudta győzni a lakosságot a nem kötelező kérdések fontosságáról és komolyan vételéről.

„Sajátisten-hívők”

Voltak érdekes megjegyzések, például: „római katolikus vagyok, de nem fizetek egyházi adót” vagy „még nem kereszteltettük meg a gyereket, de ígérjük, hogy meg fogjuk tenni”. Voltak megdöbbentő bejegyzések is: „saját-istenhívő vagyok”, „ateista vallású vagyok”. Szerencsére az ilyen jellegű válaszok száma minimális volt. Erdemes itt megemlíteni, hogy a válaszadási készség megfelelő volt, a megtagadások és a „nincs vallás” típusú válaszok aránya meggyőnkben nem volt számottevő.

Reméljük, hogy a teljeskörűsített adatok Magyarországról kedvező képet fognak mutatni. Ezen adatokra azonban egy ideig még várnunk kell, települési szinten ez év őszének elején kerülnek majd publikálásra.

Érdekességként megjegyzem, hogy az utolsó, vallásra vonatkozó adatokat az 1949-es népszámláláskor rögzítették, ám azok közzétételére 1996-ig kellett várnunk...

Interjú Mellár Tamással, a KSH elnökével

A KSH elnöke múlt év decemberében nem titkolt büszkeséggel jelentette be, hogy a magyarországi népszámlálások történetében a 2001 februárjában lezajlott volt az első, amelynek előzetes adatait még ugyanabban az esztendőben sikerült nyilvánosságra hozni. E nemzetközi viszonylatban is példátlan bravúr értékét növeli, hogy az úgynevezett „képviselési minta” a népszámlálási adatok mintegy 10%-ának feldolgozása alapján készült.

– Őszintén remélem, hogy e magazin olvasói előtt nyilvánvaló lesz, hogy a statisztika nem is olyan száraz terület... Szakemberek számára persze az adatok önmagukban is mindenkor beszédesebbek, ám kétségtelen, hogy a történelemkönyvek leginkább csak azokról a népszámlálásokról tesznek említést, amelyek ilyen-olyan okból elhíresültek. Ha történelmet talán nem is írt a 2001. évi magyarországi „összeírás”, azért bizonyára ennek is voltak olyan különlegességei, amelyek – legalábbis a mában – sokatmondóak... Elnök úr, mit emelne ki ezek közül?

– Mindenekelőtt arra utalnék, hogy évtizedek óta ez volt az első népszámlálás, amely – teljes egészében – demokratikus körülmények között zajlott le. A megelőző, az 1990. évi census előkészületei ugyanis még a rendszerváltás előtti évekbe nyúltak vissza, és végrehajtásának színvonalát befolyásolta, hogy akkor alakult át a tanácsai rendszer. Márpedig a népszámlálás során nagymértékben támaszkodunk a helyi önkormányzatokra, a kérdezőbiztosokat most is ők toborozták.

Demokratikus jellegén túl, ennek a mostani népszámlálásnak sarkalatos eleme, hogy a rendszerváltás óta eltelt évtizedben olyan gazdasági és társadalmi változások mentek végbe Magyarországon, amelyek a megelőző 30-40 évben nem történtek meg. Rendkívül fontos volt tehát, hogy nagyon komoly, jól előkészített és egy viszonylag bő terjedelmű kérdőívet állítsunk össze. Sajátossága volt továbbá az is, hogy – élve a szabadsággal – olyan kérdéseket is fölítettünk, amelyeket korábban nem tehetünk fel. Ilyenek voltak a nemzetiségi vagy a vallási hovatartozásra vonatkozó kérdések, valamint a hátrányos helyzetűre irányuló. Ismeretes, hogy ezekre a kérdésekre a válaszadás nem volt kötelező, jóllehet – és ez úgyszintén novum volt – az adatközlők nevét ezúttal nem rögzítettük, sőt most első ízben a laccímeket sem vezettük rá a kérdőívekre.

– A személyiségi jogok ilyenén tiszteltetben tartása nem növelte meg túlzottan a felmérés hibaszázalékát?

– Nem, nem növelte meg, mert egy precíz kódrendszert alkalmaztunk a 100-120 laccímre tartalmazó körzetekre. Így is kaptunk azért jobbról is, balról is kritikákat e szisztéma miatt, de most már nyugodtan kijelenthetem, hogy a titkon talán bennünk is lappangó félelmek nem igazolódtak be. Az állampolgárok túlnyomó többsége őszintén, a tényeknek megfelelően válaszolt, – még az úgynevezett szentízen kérdésekre is. Mielőtt megkérdeznék, hozzáteszem, természetesen voltak bizonyos ellenőrzési technikák, amelyekre a kérdezőbiztosokat felkészítettük.

Visszatérve a 2001. évi népszámlálás sajátosságaira, feltétlenül meg kell említenem az adatbevitelnek, a kérdőívek feldolgozásának újszerűségét, pontosabban korszerűségét. Végső soron ez tette lehetővé, hogy a „képviselési minta” már fél évvel az adatfelvételt követően nyilvánosságra kerülhetett. Ráadásul – első ízben – a lehető legszélesebb nyilvánosság elé, hiszen az interneten bárki ingyenesen böngészhet az adatok többségében.

– Milyen mértékben reprezentálja ez a képviselési minta az adatok összességét?

– Tekintettel arra, hogy a képviselési minta 10%-os adatfeldolgozást tükröz, azt kell mondanom, hogy lényeges korrekciókra aligha kell számítani. Érdemi információ többletet a területi megoszlás vonatkozásában eredményez majd a teljes adatfeldolgozás, hiszen a képviselési minta „csupán” az ország népességének egészéről nyújt pontos képet. Példának okáért, azt ugyan már most is meg tudjuk mondani, hogy összesen hányan vallották magukat evangélikusnak, de az egyházvezetés nyilván arra is kíváncsi lesz, hogy hol, melyik térségben mutatkozik nagyobb eltérés a nyilvántartott gyülekezi tagok és az általunk regisztrált evangélikusok száma között.

– *Térjünk akkor rá az eredményekre! A Központi Statisztikai Hivatal elnöke számára, melyek voltak ennek a népszámlálásnak a legnagyobb meglepetései?*

– Kétségtől kelemes meglepetés volt számomra az a már említett tény, hogy a lakosság túlnyomó többsége – mintegy 90 százaléka – minden további nélkül válaszolt azokra a kérdésekre, amelyek megválaszolása nem volt kötelező. Úgyszintén kelemes meglepetést okozott szembesülni azzal, hogy milyen mértékben nő hazánkban az érettségizettek, illetőleg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya. Ez utóbbit markánsan még nem jelezte e mostani felmérés, de némiképp előrevetíti az az öröndetes adat, hogy míg egy évtizeddel ezelőtt a lakosság 29,2% rendelkezett érettséggel, addig jelenleg már 39,5%-a. Lélektani szempontból nagy jelentőséget kell tulajdonítanom annak a ténynek is, hogy 2001. február 1-jén Magyarország népessége 10 millió 196 ezer fő volt. Vagyis lélekszámunk mégsem csökkent a lélektani határnak mondott 10 millió alá. Még nem...

– *A KSH elnökét ezek szerint kizárólag kelemes meglepetések érték...*

– A népszámlálási adatok vonatkozásában alapvetően igen, az adatfelvétellel kapcsolatosan azonban akadt negatív meglepetés is. Míg az érzékenyek gondolt kérdésekről kiderült, hogy nem is annyira érzékenyek, ugyanakkor viszont hallatlanul érzékenyek bizonyult egy olyan kérdés, amelyet mi magunk egyáltalán nem gondoltunk annak. Mindenkitől megkérdeztük munkahelyének nevét és címét. Nos, erre a kérdésre nagyon sokan nem voltak hajlandóak válaszolni. Mi ezt a kérdést azért tettük fel, hogy az emberek végzettségét összevethessük jelenlegi munkakörükkel. Ehhez tudnunk kellett volna a munkahely címét, hiszen pusztán a neve alapján nem lehet pontosan megállapítani egy cég tevékenységi körét, míg a cégnyilvántartás alapján ez megtehető. Az elzárkózók némelyike persze elárulta a kérdezőbiztosnak, hogy nem annyira a személyének beazonosíthatóságától való félelem miatt tagadja meg a válaszadást erre a kérdésre, sokkal inkább azért, mert valójában nincs tisztában azzal, hogy munkahelyén rendezett-e jogilag a státusza. Volt, akit meg is fenyegetett a munkaadója azzal, hogy amennyiben erre a kérdésre válaszol, ki lesz rúgva...

– *Az adatvédelmi kérdéseket már olyannyira körbejárta – még a népszámlálás előtt – a média, hogy jómagam ennek a beszélgetésnek a keretében nem terveztem szóba hozni, de úgye azért Ön sem kétli, hogy a munkahely nevének és címének ismeretében ne tudnám akár én magam is egy héten belül beazonosítani egy kérdőív alanyát.*

– *Nézzze, Finnországban kérdezőbiztosok nélkül zajlik a népszámlálás, merthogy mindenkinek az adatait központilag nyilvántartják! Ott a népszámlálás abból áll, hogy adatellenőrzés céljából mindenkinek névreszólóan kipostáznak egy – központi-lag már kitöltött – formanyomtatványt. Többé-kevésbé így van ez a többi skandináv országban is. Mi az úgynevezett „mediterrán modell”-t vezettük be, amely formailag is fokozottabban ügyel a személyiségi jogokra. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy a skandináv országokban a statisztikai hivatalok kevésbé tartanak tiszteletben a személyiségi jogokat. A személyiségi jogok sérthetlenségét ugyanis valójában nem az adatfelvétel módja garantálja, hanem a törvény. És Magyarországon a törvény egyértelműen kimondja, hogy a Központi Statisztikai Hivatal egyedi adatot senkinek, semmilyen célból nem adhat át. Még bírósági vagy rendőrségi felkérésre sem!*

De, ha úgy tetszik, esetünkben még a törvényt is létezik nagyobb garancia az adatvédelemre. A Hivatal létérdeke. Ha ugyanis ezt a törvényt mi egyetlenegyszer is megszegnénk, ha csak egyszer is kiszolgáltatnánk valakinek egyedi adatot, akkor abban a pillanatban hitelünket veszítenénk, és évtizedekbe telne visszaszerezni a lakosság bizalmát. Summa summarum, úgy érzem, hogy Magyarországon – nyilván a múltbéli félelem miatt is – ez a kérdés túl van dimenzionálva.

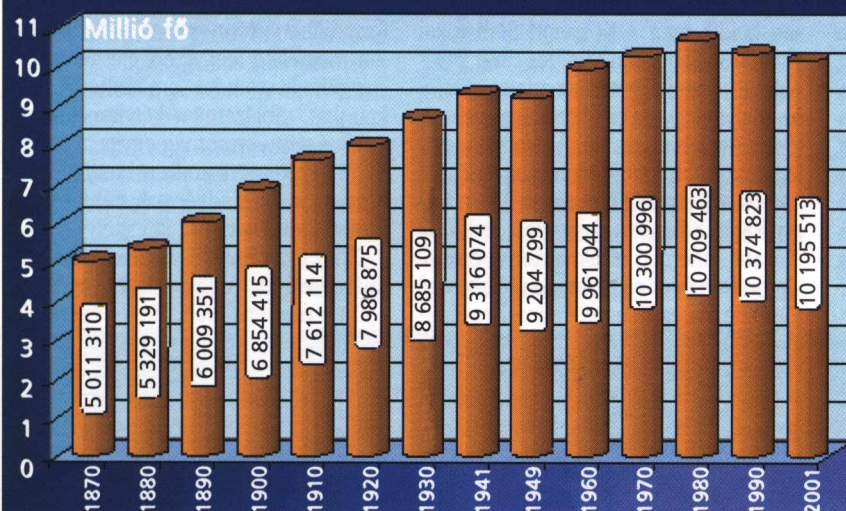
– *Végezetül, hadd tegyek fel egy alapkérdést... Hátha akad, aki előtt nem világos: tulajdonképpen mihez kezd a rendelkezésre álló adathalmazokkal a KSH?*

– A népszámlálás során összegyűjtött, feldolgozott és összesített adatokkal kapcsolatosan alapvetően kettős feladata van a

Központi Statisztikai Hivatalnak. Egyrészt az adatszolgáltatás. Munkánk végeztével vaskos kötetekben, no és az interneten tesszük majd mindenki számára hozzáférhetővé a releváns információkat, – a társadalom önismeretét gazdagítandó. Szélektív adatszolgáltatást is nyújtunk, gyakorlatilag bárkinek, aki ilyen igényrel fordul hozzánk, mindenkinek a tudományos és a gazdasági élet szereplőit, valamint természetesen a mindenkor kormányzat számára. Másrészt mi magunk is végzünk elemzéseket. Népességtudató Intézetünkben a legkülönbözőbb társadalmi kérdésekre keresünk válaszokat a rendelkezésünkre álló adatok alapján. Márpedig – ha egyszer mi gyűjtöttük őket – mégis csak nálunk áll rendelkezésre a legtöbb adat.

T. PINTÉR KÁROLY

A népesség számának alakulása, 1870–2001

A népszámlálás informatikai háttere

Modern technika az ember szolgálatában

Hosszú az út a kérdőívektől a kész grafikonokig. Gondos tervezést igényel a feldolgozás teljes folyamata, hiszen már az adatfelvétel kezdete előtt biztosítani kell a teljes eszköztárat. Ez a folyamat az *adatbevitellel* indul, melynek során a kérdőíveken levő bejegyzéseket számítógépen tárolható számokká, jelekké alakítják. Fontos feladat a bevitt adatok *tárolása*, hiszen óriási mennyiségről van szó, melyet folyamatosan elérhetővé kell tenni a kiértékelés számára, és esetleges meghibásodások esetén is biztonságban meg kell őrizni. Maga a *kiértékelés* igen nagy feladat, hiszen a statisztikus szakemberek kérdéseire gyorsan válaszokat kell tudnia adni a számítógépes rendszernek. Éppen a feladat nagysága miatt van szükség *előzetes kiértékelésre*, hogy a legfontosabb információkat mielőbb megtudjuk, kis hibahatárok mellett.

Vegyük sorra az adatfeldolgozás lépéseinek technikai hátterét. Először a kérdőívek adatbeviteléről kell szót ejteni. Alapvetően kétféle megoldást ismerünk: adatbevitelhez értő emberek begépelik az űrlapok tartalmát, vagy pedig gépi feldolgozással digitalizálják az adatokat. Az elmúlt évben már Magyarországon is ez utóbbi módon történt az adatbevitel. Szakkifejezéssel *optikai karakterfelismerésnek* (OCR) nevezzük ezt a nagyon érdekes technikát. Röviden arról van szó, hogy egy lapolvasó (szkenner) „lefényképezi” az űrlap egy oldalát, elemzi a képet, megkeresi rajta az űrlap adathelyeit és felismeri a kézzel beírt számokat, betűket. Ez a legnehezebb feladat, hiszen mindenkinek más a kézírása. Rendelkezésre állnak azonban a mesterséges

intelligencia tudományának legfrissebb eredményei, melyek birtokában egy számítógépes program képes az írásban rejlő grafikai szabályosságok alapján felismerni a betűket. Egy ilyen módszer gondosan megtervezett űrlapokat és speciális felismerő szoftvert, illetve nagykapacitású lapbeolvasó eszközöket igényel. Mégis, milliós mennyiségű űrlap feldolgozása esetén, jóval gyorsabb és olcsóbb a gépi adatfelismerés, mint a kézi módszer. Sőt, a gépi beolvasásnak a hibahatára is alacsonyabb, (a népszámlálás esetében 0.25% alatti).

*„Fontos a biztonság is,
hiszen mi történne,
ha egyik napról
a másikra letörlődne
a teljes adathalmaz...”*

Amint megindul az adatbevitel, a gépen rögzített információkat az OCR-központban CD-re írják és folyamatosan küldik meg a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) számítógépes rendszerének. Itt történik ezután az adatok *tárolása*, melynek gyors és biztonságos elérhetőséget kell biztosítani. A gyorsaságot a legkorszerűbb mágneslemezek (HP XP 256-os, 2,5 terabájt tárterülettel) és a leggyorsabb hálózati adatátviteli eszközök (Gigabit Ethernet) alkalmazásával érik el. Ugyanilyen fontos a biztonság is, hiszen mi történne, ha egyik napról a másikra letörlődne a teljes adathalmaz vagy valamelyik részlete? A kérdés költőinek tűnhet, de valójában éppen az adatok gyors elérhetősége miatt, a törlést is nagyon gyorsan végre lehetne hajtani... Az esetleges katasztrófák (üzemzavar, tűz, robbanás) elleni védekezést a teljes adatállomány napi men-

tése és házon kívüli tárolása biztosítja. A kisebb problémák (egy-egy merevlemez meghibásodása) ellen pedig a legkorszerűbb redundáns adattárolás (RAID 5) véd: ez az eljárás az adatokat egyszerre több helyen tárolja, és így, ha egyetlen elem megsérül, cseréje után az eredeti adatállomány automatikusan helyreáll, sőt a csere idejére sem kell leállítani, folyamatosan működhet a rendszer.

Mindennek a koronája az adatok *tényleges feldolgozása, kiértékelése*, melyet a KSH-ban egy külön erre a célra fenntartott nagykapacitású számítógép végez egy statisztikai szoftvercsomaggal, a SAS használatával. Az eddig elvégzett előzetes kiértékelés, mely a képviselői mintán alapul, külön feladatot jelent, hiszen az országgyűlési választókerületek szerint gyűjtött adatok alapján a kérdőívek mintegy 13%-ának feldolgozásából az egész ország jellemzőire kívánnak következtetni a szakemberek.

Amint elkészültek az elemzések, azaz megvan az eredmény, még egy további lépésre van szükség: a megfelelő formában történő *publikálásra*. Hiszen a kiértékelés eredményei először csak szakemberek által érthető táblázatok formájában jelennek meg, s ezekből kell – a megfelelő leegyszerűsítések mellett – mindenki számára „emészthető” grafikonokat, táblázatokat készíteni. A statisztikai szoftvercsomag egyes részeinek és más programoknak a használatával készülnek el a kiadványok, könyv és CD formájában, illetve az interneten.

Rövid technikai összefoglalónkból talán érezhető, milyen óriási segítséget nyújt a modern technika a népszámlálás elemzésében. E technikai háttér nélkül hosszú éveket kellene várni az első, szűk körű eredmények megszületésére, míg most, már néhány hónap elteltével, kezünkben vannak a meglehetősen pontosan kiértékelt adatok.

BOGDÁNYI GÁBOR INFORMATIKUS

Milyen panaszok jutottak az adatvédelmi ombudsman irodájához a népszámlálás ügynevezett „érzékeny kérdéseivel” kapcsolatban? Sok volt-e az ilyen beadvány?

– Ha a számokat nézzük, elég sok indítvány jött, de ha tekintetbe vesszük, hogy a népszámlálás az ország népességének egészét érintette, még mindig viszonylag kevés volt az ellenvetés. A dolog természetéhez tartozik, hogy az elmúlt negyven évben Magyarországon nem kérdeztek etnikai vagy vallási hovatartozással kapcsolatos adatot a népszámlálások során. Így az emberek meg is szokták azt, hogy ilyen kérdések nincsenek. Az európai gyakorlat megoszlik, nincs egyértelmű minta: van, ahol kérdeznek vallási hovatartozást, de az országok nagyobbik felében nincs ilyen kérdés. Vallás és kultúra iránt érdeklődő magánemberként úgy vélem – s most, hogy már nem vagyok adatvédelmi biztos, el is mondhatom –, hogy egy társadalom önismeretéhez hozzátartozik annak feltárása, hogy az adott társadalom hogyan oszlik meg vallási és nemzetiségi tekintetben. Ezek elemi társadalmi tények, és szerintem azzal senkinek semmi gondja nem lehet, hogy szeretnénk tudni, milyen társadalomban élünk.

Ami a dolog adatvédelmi oldalát illeti, azt kell látni, hogy ezek rendkívül érzékeny adatok. Évszázadok terhét hordjuk magunkkal, egy olyan történelmi közegben élünk itt Közép-Európában, ahol embereket nagyon sok hátrány ért a nemzeti hovatartozásuk miatt is, a vallásuk miatt is. Nem is csak a távoli múltban, hiszen még élnek azok a nemzedékek, akik megélték a Holokausztot, illetve '45 után a svábok kitelepítését. Nagyon sokan fordultak hozzám azzal, hogy védjem meg az ő adataikat: a kisegyházak hívei, illetőleg az izraelita felekezet tagjai és nemzetiségi csoportok – akik aggódtak, hogy újabb listák készülhetnek róluk. Ez egyértelműen a történelmi tapasztalatok eredménye. Kanadában például, ahol a modern állam létrejötté óta nem fordult elő, hogy valakit vallása vagy nemzetisége miatt bármilyen hátrány ért volna, az állam gond nélkül gyűjt adatokat a nemzeti kisebbségekről. Például a kínai bevándorlók gyerekeiről, mert tudniuk kell, hogy hányan fognak majd mandarin

nyelven tanulni. Ott nincs ilyenfajta félelem az emberekben.

– Mit lehet tenni, hogy ez a két ellentétes érdek, az önismeret igénye és a történelmi eredetű félelmek tiszteletben tartása egyaránt megvalósuljon?

– Ilyen körülmények közt a magyar jogrendszer – nagyon helyesen – több biztosítékot is ad. Az egyik biztosíték a nemzeti és etnikai jogokról, illetve a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvényben van: vallásra vonatkozó adatokat semmilyen állami adatbázisban nem szabad személyre azonosítható módon nyilvántartani. A statisztikai törvény is úgy rendelkezik, hogy a vallásra, illetve nemzeti-etnikai hovatartozásra vonatkozó adatokat csak személyazonosításra alkalmatlan módon és önkéntesen szabad

Önismeret és történelmi félelmek

Interjú Majtényi Lászlóval, aki a népszámlálás előkészítése és lebonyolítása idején Magyarország adatvédelmi biztosa volt

gyűjteni. Ez pedig az adatvédelmi törvény elvein alapul. Ezek a garanciák védik tehát az állampolgárokat: egyrészt a válaszadás önkéntes, másrészt a válaszadó személye nem azonosítható. Az, hogy ez az utóbbi, az adatok kezelésére vonatkozó szabály maradéktalanul megvalósult-e, illetve, hogy a kérdések megfelelően lettek-e megfogalmazva – mert nagyon sok komoly bírálat érte a megfogalmazás módját is –, tekintve, hogy már nem én vagyok az adatvédelmi biztos, nem az én gondom...

– Adatvédelmi biztosként érte-e kritika a népszámlálással kapcsolatos tevékenységét?

– Tulajdonképpen két irányból ért bírá-

lat. Sokan úgy vélték, hogy az adatvédelmi biztos fellépése akadályozza meg azt, hogy az emberek megvallják a hitüket, névvel, címmel, nyíltan. Bíráltak ezért, de nem kellett magamra vennem a bírálatot, hiszen a törvényt nem én írtam, bár határozottan egyetértettem vele.

Másrészt baloldali jellegű bírálat is ért: miért nem próbáltam teljes egészében megakadályozni, hogy a vallásra és nemzetiségi hovatartozásra vonatkozó kérdések belekerüljenek a kérdőívekbe. Ebben a tekintetben is jó a lelkiismeretem, hiszen az alkotmányos követelmények elegendő garanciát adnak – persze csak akkor, ha be is tartják őket.

ANDORKA ESZTER

Megkérdeztük a kérdezőbiztosokat

Pécel

G. PASZTERNÁK KLÁRA PEDAGÓGUS

Egy kérdőív ürügyén egymásra figyelni

Kettőezer őszén kezdtem tanítani a kisváros egyik általános iskolájában, ahol néhány héttel később megkérdezték tőlem, hogy nem segítenék-e a népszámlálásban. Akkor hirtelen, kíváncsiságból igent is mondtam rá. Hála Istennek nem volt bennem félelem az emberektől vagy a kutyáktól, és az első tíz kérdőív után átláthatóvá vált a kérdések rendszere, és hogy miként is kell azokat „lefordítani” az emberek nyelvére.

Érdekes tapasztalat volt állni a kapuban, az ajtóban, és várni, hogy milyen emberekkel, életkörülményekkel találkozom majd. S bár sokszor érezhető volt a kezdeti tartózkodás a megkérdezettek részéről, a kérdőív végére érve nagyon sokan személyesebben válaszoltak és őszintén mondtak el magukról dolgokat. A média által „felpumpált” utolsó három kérdésre a megkérdezettek túlnyomó többsége önérzetesen válaszolt. Ez jól jelezte, hogy az emberek készek vállalni hitüket, felekezetüket, nyelvüket, nemzetiségüket.

A három hét alatt 130 családba jutottam el, ez majdnem 500 embert jelent. Egészen különböző életkorú, más-más képzettségű vagy eltérő anyagi körülmények között élő emberek részéről éreztem bizalmat. Jó volt, hogy a város, amely eddig alig volt megfogható számomra, megtelt sorsokkal, emberekkel, akik igényelték a figyelmet, a beszélgetést, a szeretetet.

Számomra nagy élmény volt látni a lakóhelyem és talán az ország egy kis keresztmetszetét, megélni a találkozásokat,

amelyekben egymásnak teljesen idegen emberek voltak képesek – akár egy kérdőív ürügyén – mégis egymásra figyelni.

Budapest–Rózsadomb

FORINTOS GYÖRGY SZOCIOLÓGUS

„...ragaszkodás egy elvesztett/elveszített igazsághoz...”

Népszámláló munkám egy főként műszaki és közgazdász értelmiség által lakott terepen folyt. Túlnyomó többségükben határozottan deklarálták a vallásukat, illetve egyházhoz tartozásukat, még akkor is, ha spontán közölték, hogy nem gyakorló keresztények.

Nem tudom, hogy ez a válaszolási készség a hivatalos egyházi felhívások eredménye-e, de az volt a benyomásom, hogy a megkérdezettekben is igény van arra, hogy identitásuknak ezt az eddig nem létezőnek minősült elemét kimondják, mintegy nyilvánosan megvallják. Ennek motívumát nem könnyű meghatározni; ami részben az említett felhívás lehet, részben azonban mintha több is lenne: ragaszkodás egy „elvesztett/elveszített igazsághoz”, vala-

mihez, aminek igazságtartalmát, vonzását ma is érzik, csak éppen már kezelhetetlen számukra, bizonyos értelemben már nem tudnak mit kezdeni vele.

Érdekes és figyelmeztető volt, hogy miközben több esetben a szülők a fenti módon jártak el, az ott jelenlévő – egyetemista, középiskolás vagy pályakezdő – gyerekeik a „nem tartozik felekezethez” választ adták meg, és kisebb mértékben a „nem kíván válaszolni”-t. Ez utóbbi válasz egyébként általában csak szórványosan fordult elő. A szülői generáció esetében pedig kizárólag olyankor, amikor érezhető volt bizonyos gyanakvás részükről az adatok anonimitása, sorsa felől.

Mindez arra mutat, hogy a vallásos szemlélet ebben a rétegben a fiatal generáció számára „kínai”, azaz másként fogalmazva: a mai íg hirdetés nem tudja hihetővé tenni számukra, hogy a hitnek valami köze van, köze lehet az élet megvalósításához, vállalásához. Úgy tűnik, a szülők tradicionális, megkövesült vallássossága, torz istenképe érthetetlen és felesleges hipotézissé változtatta át számukra a valóság misztériumát. Az alapvető ebben természetesen az, hogy már a szülők sem gyakorolják, gyakorolták valóságukat, így az még a „kulturális örökség átadása” formájában, keretében sem jutott el igazán hozzájuk.

Nyíregyháza

MEZEY GÁBOR TEOLÓGUS HALLGATÓ

„Megértették, hogy mindannyiunkra szükség van”

Egy ismerősöm ajánlatára jelentkeztem erre a munkára. A hozzám hasonló népszámlálóbiztos jelölteknek egynapos előkészítő szerveztek az önkormányzatnál,

A NÉPSZÁMLÁLÁS SZÁMOKBAN

- 40 000 összeíró 52 693 körzetben,
- 4 324 465 lakást látogattak meg,
- 10 381 750 személyről készült kérdőív,
- Az összesen 200 tonna súlyú kérdőíveket 130 teherautó szállította a központba,
- A kérdőívlapok egymás mellé helyezve betérítették volna Budapest VIII. kerületét,
- Az adathelyeket egymás mellé helyezve az egyenlítő mentén körülérnék a Földet.

ahol a főbb tudnivalókat közölték és különböző előadásokat hallgattunk meg. A kérdőívekhez kitöltési útmutatót is kaptunk, ami segítette későbbi munkánkat.

Az emberek általában vendégszeretőek voltak, süteménnyel, kávéval kínáltak. A 209 esetből összesen ketten kértek el az igazolványomat.

A megkérdezettek 90%-a válaszolt a vallási kérdésekre. Kiderült, hogy elég nagy százalékuk nem gyakorolja vallását, és már rég eltávolodott egyházától. Kevesen voltak, akik személyes okokra hivatkozva nem kívántak ezzel a kérdéssel foglalkozni. Ennek hátterében általában valamilyen korábban bekövetkezett családi tragédia vagy az egyháztól való általános elidegenedés állt.

Nagy élmény volt sok emberrel találkozni, sokfajta életformát, sorsot megismerni. Tapasztalatom szerint az emberek nem szükséges rossznak tartották a népszámlálást, hanem megértették, hogy mindannyiukra szükség van.

Budapest XI. kerület

SZABÓ GERGELY EGYETEMI HALLGATÓ

Kétarcú környék...

Váratlanul ért, hogy mehetek számlálni a XI. kerületbe, először ugyanis csak póttag voltam, ám az illető, akinek a helyére kerültem, visszalépett – nem akart azon a környéken házról házra járni... Az adott utca egyik fele úgynevezett normális, rendezett, panelházas utca volt. Ezt ipartelepek, gyárpépületek követték, az utca Duna felőli részén viszont első látásra eléggé riasztó, lebontásra ítélt épületek sorakoztak. Tetszett ez a kétarcú környék, két véglet találkozása. A panellakásokban teljesen átlagos, zömében nyugdíjas házaspárokkal, a lepusztult házak fürdőszoba nélküli lakásaiban kisebbségi állampolgárokkal, meg valamikori malomipari munkásokkal, illetve leszármazottaikkal találkoztam.

A legszembetűnőbb talán az volt, hogy bár mindenhol beengedtek, és sehol sem volt olyan gond, hogy hatósági segítséget kellett volna kérni a bejutáshoz, de a fogadtatás ezekben a nagyon nyomorúságos házakban sokkal barátságosabb volt!

A vallásra vonatkozó kérdésről mindenütt tudtak és várták is. Sokan, bár nem vallották magukat egyháztagnak, de mégis beírták azt az egyházat, ahol valaha megkeresztelték őket.

Összességében nem bántam meg, hogy vállalkoztam erre a feladatra. A tanulságát úgy tudnám megfogalmazni, hogy az ilyen találkozások lerombolhatják – vagy legalábbis módosíthatják – az

egymás iránt táplált előítéleteinket. A panelházakban lakóknál a teljes elszigeteltséget, a másiktól való tudni-nem-akarást, a „*nekem mindegy, hogy ki él a szomszédomban, nem is érdekel, mi van vele, csak nekem hagyjon békét*” magatartást láttam jellemzőnek. A kétarcú utca másik felén viszont kellemes meglepetés ért. Ha kívülről látom azokat a lerobbant házakat, korábban egész biztosan messzire elkerülöm. Nem túl bizalomgerjesztők. Megismerve az embereket, megtudva róluk minden adatot, beszélgetve velük, azt láttam, hogy

nagyon összetartó, egymásra sokkal jobban odafigyelő, barátságos emberek, akik valahogy jobban felelősséget éreznek egymás iránt.

Nógrád megye

VADOVICS IMRE IGAZGATÓHELYETTES,
Salgótarján (KSH Nógrád Megyei Igazgatóság)

„A vallás nem tabu...”

A számlálóbiztosok létszámát a kialakított számlálókörzetek száma szabta meg. Ez Nógrád megyében 900 fő részvételét jelentette, munkájukat 200 felülvizsgáló vezényelte. A 900-ból mindössze 14 esetben kellett „cserét alkalmazni”. Döntően azért, mert me-

netközben jöttek rá, hogy ők nem tudnak megfelelni az elvárásoknak.

A számlálóbiztosoknak, sok egyéb mellett, a konfliktusok kezelésére is fel kellett készülniük: a megkérdezett nem akar válaszolni, bizalmatlan, netalán bizalmaskodó vagy éppen türelmetlen, elfoglalt. Zavaró körülmények akadályozták az adatfelvételt valami vagy valaki részéről... Az elmúlt évtizedben nőtt a befelé fordulás, a bizalmatlanság. A társadalmi közérzet, a közbiztonság mind-mind befolyással van az ilyen jellegű munkára. Ezek hatása közvetlenül a számlálóbiztosokon keresztül is jelentkezett. Mindezek ellenére, fogadtatásuk kifejezetten jónak volt mondható, különösen a falvakban, ahol az idős, magányos emberek kedélyesen elbeszélgettek a szimpatikus ismerősökkel.

Az 1949. évi népszámlálási kérdőíven szerepelt utoljára a vallás, azóta történelmi változásokon mentünk keresztül. 2001-ben a vallás nem tabu, túlnyomó többségükben nyíltan színt vallottak a megkérdezettek.

Az alábbi közölt adatok Nógrád megyére s a felvétel eszmei időpontjára vonatkoznak: Összesen: 218 791, római katolikus: 159 224, református: 5076, evangélikus: 8634, más közösség: 2397, nem tartozik: 23 498, nem kíván válaszolni: 17 795, ismeretlen nincs válasz: 2167.

Soltvadkert

SZÁVAY ISTVÁN HELYTÖRTÉNÉSZ

„...ahogy a mama mondta...”

Aktív egyháztagnaként és helytörténész-ként sokat hallottam már arról, hogy kisvárosunkban a különböző felekezetek tagjai külön utcákban laktak. Most szembesültem is vele. Amikor megmondtam nagymamámnak, hogy melyik utcák az enyének az összeírásnál, ő kapásból vágta a vallási megoszlást: „itt főleg katolikusok lagnak, az ott egy református családi bokrak lesz, amazok a temetőben is egy helyre temetkeznek, amott pedig már az evangélikus oldal kezdődik.” Érdekes volt megtapasztalni, hogy ezek a határok ma is ennyire jellemzők a településen. Én a régi utcákban végeztem az összeírást, és csaknem minden úgy is lett, ahogy a mama mondta. Az újabb részekben ez már persze nem így van: ott már mindenki úgy építkezik, ahogy telket tud venni, vagy éppen a gazdasági érdeke megkívánja.

A „VALLOMÁSOKAT” LEJEGYEZTE: ANDORKA ESZTER, GYÖRKY VARGA MÁRIA, IFJ. KÁPOSZTA LAJOS, KÖHÁTI DOROTTYA, MARICZA ANDREA

A népszámlálás: figyelmeztetés

Interjú Tomka Miklós szociológussal

Van-e helye a statisztikai felméréseknek, népszámlálásoknak a keresztény egyházakban? – Isten azt választotta ki, ami a világ előtt győnge, hogy megszegyenítse az erőket. Jobban örül egyetlen megtalált báránynak, mint az el nem tévedt kilencvenkilencnek. Jézus tizenkét apostollal alapította egyházát, amely egy emberöltő alatt elérte az akkori világ határait, s mára világegyházzá izmosodott. Isten görbe sorokon is egyenesen ír. S művének megvalósulását nem statisztikákkal méri.

Minket, embereket ellenben arra figyelmeztet, hogy jól gazdálkodjunk talentumainkkal. A felelős cselekvés megköveteli a lehetőségek áttekintését. Számoljuk, hogy pénzünkől mire futja. Év végén összegezzük az elvégzett munkát s készülünk arra, ami előttünk áll. A vállalatok mérleget készítenek. Isten hívő népének, az Egyháznak is javára válik, ha folyamatosan szemmel tartja erőit és feladatait.

A számvetésnek persze mindenekelőtt lelkinek kell lennie. Mennyire járjuk Isten útját? Mit vár tőlünk az Úr? Melyek a legsürgősebb tennivalók? Az önvizsgálathoz a számbavétel is hozzátartozik.

Megvan-e még a kilencvenkilenc bárány, vagy néhány elcsatangolt?

– Hazánkban fél évszázad után került elő újra a vallási kérdés a népszámlálás során.

– A legtöbb volt szocialista országban a rendszerváltás óta ezt már másodszor kérdezték meg. Nálunk nehezebb volt az ügy. Sokan vannak, akik kínosnak érezték a vallás említését. Érdekes! A Központi Statisztikai Hivatal rendszeresen tudakolja a jövedelmet, a válások és az abortuszok számát, és kérdez egyéb intim dolgokat. Ezt eddig nem kifogásolta senki. Úgy látszik, a vallás ennél is érzékenyebb téma...

– Ennek ellenére, a túlnyomó többség nem tért ki a vallási kérdés elől.

– Még el sem kezdődött a népszámlálás, már sokan kétségbe vonták annak használhatóságát: ha sokan nem válaszolnak, nem értelmezhetőek az adatok... S a propaganda azon igyekezett, hogy minél kevesebben válaszoljanak. Nos, az erőlködés sovány eredményt hozott. A 15 éves és idősebb népességnek csupán 9,9 százaléka „nem kívánt válaszolni”. A viszonylag alacsony arány talán annak is köszönhető, hogy az egyházak vezetői vallásunk megvallására

buzdítottak. A valláskérdést nem sikerült megakadályozni. A kérdezőbiztosok kérdeztek, és az emberek válaszoltak. Tíz ember közül legalább kilenc.

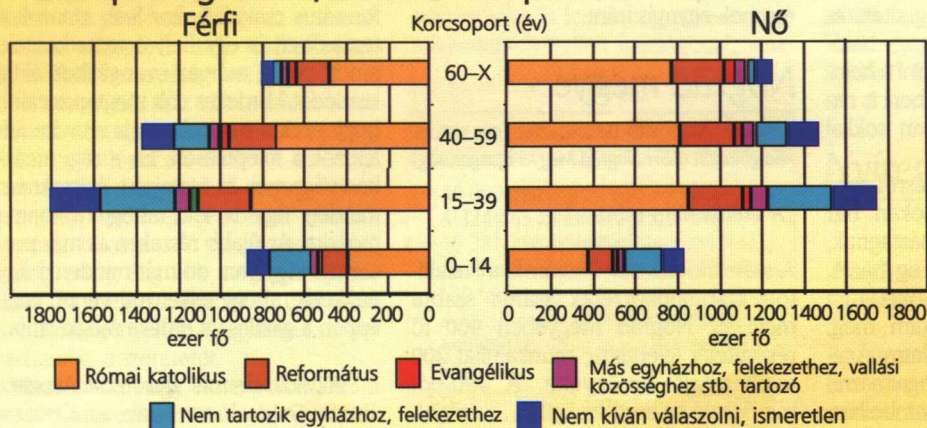
– Felfedezhetőek-e új tendenciák az eddig közzé tett adatok tükrében?

– Nő a felekezetenkívüliek száma. Ez a jövő szempontjából alighanem a legfontosabb újdonság. A fiatalok között több van, mint az idősök között. A 60 évnél fiatalabb népességben a felekezetenkívüliek száma meghaladja a reformátusokét. Néhány év múlva az össznépeségben is így lesz. Egy évtizeden belül ez lesz a második legnagyobb „hitvallás”. Ám a többség önmagát mégis katolikusnak, reformátusnak vagy evangélikusnak mondta. A népszámlálás a rendszerváltást követő társadalmi és világnézeti tájékozódás egyik fontos összefüggését dokumentálta. A társadalom közel háromnegyede (71,5%) valamely keresztény történelmi egyház által képviselt vallást mondja magáénak. Ez ugyancsak jelentős, több mint kétharmados többség!

– Lehet-e már tudni valamit a területi megoszlásról?

– Érdekesek, és a lelkipásztori feladatok szempontjából sem mellékesek a regionális különbségek. Északnyugatról kelet és délkelet felé, Komárom-Esztergom megyétől Békésig és Csongrádig húzódik az a sáv, amelyet nagyfokú felekezetenkívüliség jellemez. Ide tartozik még Budapest, Fejér és Pest, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye. Itt a népesség egyharmada felekezetenkívülinek mondta magát, vagy nem kívánt válaszolni. Az ország nyugati és délnyugati felében, Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém, Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyékben csak feleanny-

A népesség vallás, főbb korcsoportok és nemek szerint

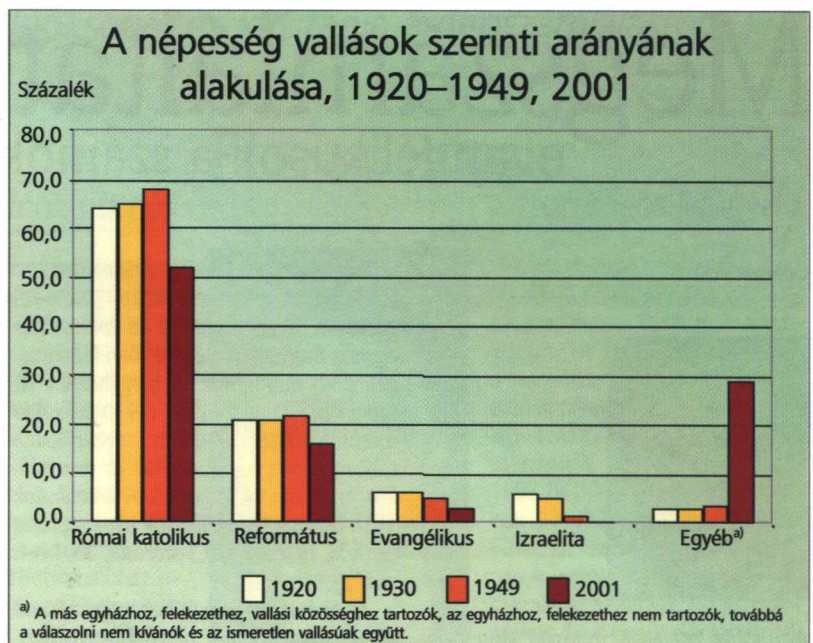
nyi a felekezetenkívüliek és válaszolni nem kívánók aránya, éppúgy, mint az ország északi felében, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj Zemplén és Szabolcs-Szatmár megyékben.

– Van-e ennek valami elfogadható magyarázata?

– A jelenség pontos okát nem tudjuk. Sem a felekezeti megoszlás, sem a gazdasági fejlettség, vagy a jólét nem ad elegendő magyarázatot. Bizonyos viszont, hogy a zsellérsors az agrárproletárok nyomora az Alföldön volt a legnyomasztóbb. Talán egy korábbi rendszer bűnei a felelősök az egyházaktól való mai eltávolodását.

– Mennyiben kell óvatosan kezelnünk a kapott vallási adatokat?

– Egy tényezőt nem szabad figyelmen kívül hagyni. A népszámlálás nem kérdezte a vallásosságot. Nem kérdezte, hogy ki mit hisz, vagy nem hisz. Nem kérdezte, hogy ki jár templomba. Hanem azt kérdezte, hogy valaki milyen, vallású, felekezettű. Az adatok az összeírt személy által megjelölt „valláshoz, felekezethez, egyházhöz, vallási közösséghez való tartozást mutatják” – fogalmaz a népszámlálásról szóló kötet. Más egy egyházhöz ragaszkodni, és megint más a vallásos meggyőződés. Vannak hívő emberek az egyházakon kívül és megfordítva: nem kevés a nem gyakorló, vagy éppen séggel ateista egyháztag. A Központi Statisztikai Hivatal egyik 1992. évi felmérése szerint a katolikusnak kereszteltek 19, az evangélikusnak kereszteltek 21, a refor-

mátusnak kereszteltek 24 százaléka nem hívő, illetve ateista. Szem előtt kell tartanunk, hogy a felekezeti hagyományhoz és az egyházhöz fűződő kapcsolat nem azonos a hit és a nem hit milyenségével. A népszámlálás adatai az előbbiről szólnak.

– Hol helyezhető el hazánk ebben az összefüggésben, közép-európai kontextusban?

– Csehországban a magukat valamely felekezet tagjának mondók aránya 1991–2001 között mintegy 15 százalékkal csök-

kent, Szlovákiában közel ugyanennyivel nőtt. Ott a vallási helyzet változó. Az embereknek múlik, hogy magukat minek mondják. Magyarországon az arányok stabilabbak. Ez nem változtat azon, hogy mi is pluralizmusban élünk. Vége annak az időnek, amikor mindenki valamely egyházhöz tartozott. A hitek versenyhelyzetben vannak. Ennek a kisebbségnek is részesei. Róluk a népszámlálás előzetes adatai semmit sem árulnak el. Talán a nem válaszolók között vannak, talán a „más egyház” kategóriában. A társadalomban bizonyosan jelen vannak.

– Milyen következtetés vonható le mindebből?

– Végeredményben a világnézeti sokféleség egyértelmű követelményekkel jár, éppúgy, mint a felekezetenkívüliség terjedése. A társadalom, vagy éppen az állam, már nem biztosítja a történelmi egyházak folyamatosságát. Nem ez a dolga. Az egyházaknak maguknak kell bizonyosságot tenniük Uruk-ról és a rájuk bízott Evangéliumról. Persze, a papok tanítanak, prédikálnak. De most többről van szó! A kereszténység ápolása és továbbadása élményt, a hitre való kitartó felkészítést, élő közösségeket, a kétezer éves közös hagyománnyal való foglalkozást igényli. Ez minden olyan keresztény feladata, aki vallása létét és terjedését fontosnak tartja. A Jézusról való tanúságtétel egyszerre követel találékony-ságot, elkötelezettséget és erre fordított időt. Innen nézve a népszámlálás: figyelmeztetés. Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Magyarországon sokakat még nem érintett meg az Evangélium jó híre.

Megszámláltattál...

evangélikusok a számok tükrében

CZENTHE MIKLÓS

Az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója

Az utóbbi hetekben gyakran elhangzik egy szám: 302 ezer. Ennyi evangélikust talált a 2001-es népszámlálás Magyarországon. Ez az ország népességének 3%-át teszi ki. Emellett 1 millió 631 ezer fő reformátusnak (16%), 5 millió 301 ezer fő római katolikusnak (52%) vallotta magát. Összesen 75% mondta magát valamilyen felekezethez tartozónak, 2 553 383 főről pedig nem derült ki felekezeti hovatartozása, ez a 25,1%, a lakosság negyede.

A többi felekezet esetében, az 1949-es helyzettel összevetve a következő adódik: római katolikus 6 millió 340 ezer, 67,8%, református 2 millió 15 ezer, 21,9%, evangélikus 482 ezer, 5,2%, összlakosság: 9 millió 205 ezer. Elemézve az adatokat, sajnos drámai eredményre jutunk: az evangélikusok csökkenése a többi egyháznál sokkal nagyobb mértékű: 2001-re az 1949-es evangélikus létszám (480 ezer fő) 301 ezerre csökkent. A római katolikusok

száma 16,4%-kal, a reformátusoké 19,1%-kal, míg az evangélikusoké 37,4%-kal csökkent 50 év alatt! Ha az evangélikus egyház nagyságát, helyesebben kicsinységét, a két másik történelmi egyházhoz viszonyítjuk: Trianon előtt (1910) a reformátusok kétszer, 1920-ban 3,4-szer voltak többen, mára pedig számuk az evangélikusoknak már 5,4-szerese. A katolikusok 1910-ben az evangélikusok nyolcszorosát teszik ki, 1920-ban 10,3-szorosát, 2001-ben már 17,6-szorosát.

A fél évszázadon át használt számok körül sokszor volt némi bizonytalanság. Az egyházi statisztika 1949–2001 között becsléseken alapult: az állami és egyházi szervek különféle számokat használtak az adott helyzetnek megfelelően. Az evangélikus egyház létszámát hivatalosan kerekítve adták meg. Az optimista (430 ezer) és óvatos (270 ezer) adatok között jelentős, 160 ezer főnyi különbség mutatja, hogy már szükség volt pontos adatra. A 2001-es népszámlálás kapcsán most tehát megtudtuk az evangélikusok valóságos létszámát.

Nehezen lehet eldönteni, hogy az evangélikusok a „kis nagyegyház” vagy a „nagy kisegyház” kategóriában van-

nak. Bár sejtettük ezt a létszámot, de most talán meglepődtünk, mert egyházunk létszámát gazdag hagyományai, aktivitása, szellemi ereje, múltja alapján sokan mégis többnek gondolhatták. Az okokat kutatva csak nagyon részletes, alapos vizsgálattal lehet érvényes következtetésekre jutni.

Az általános, minden felekezet létszámcsökkenését érintő okokon túl (mint például a 40 évig tartó elnyomó és üldöző egyházpolitika, ateista propaganda, a szekularizáció és urbanizáció), az evangélikusok számának csökkenésében szerepet

játszó egyéb tényezőket is meg kell említenünk. Így például a történelmi-politikai okokat: Trianon, kitelepítés, asszimiláció, a lakosságcsere, amely a német és szlovák ajkú híveket érintette, valamint egyéb földrajzi, társadalmi, felekezeti okokat.

Összefoglalva a népszámlálás eddig nyilvánosságra hozott, egyházunkat érintő adatait: az egyház népének és vezetésének el kell gondol-

kodnia ezeken a számokon, mint ahogy meg is indult már a közös gondolkodás. Reméljük, hogy mindennek eredményeként, az evangélikus önismeret, öntudat és összetartozási érzés is erősödni fog.

A szórványosodó
borsodi egyházmegye
egyik gyülekezetének
utolsó tagját temette
a lelkész. A sír mellett
arra gondolt, hogy
a faluban már csak
két evangélikus van:
az elhunyt és ő...

LÉTSZÁM	1900	1910	1920	1941	1949	2001
Evangélikus	450	484	497	557	482	302
Református	1.532	1.633	1.670	1.935	2.015	1.631
Római katolikus	4.230	4.775	5.094	6.120	6.240	5.301
Összesen	6.845	7.602	7.977	9.317	9.205	10.196
VÁLTOZÁS						
Evangélikus		+7,6%	+2,7%	+12,0%	-13,5%	-37,4%
Református		+6,6%	+2,3%	+15,9%	+4,1%	-19,1%
Római katolikus		+12,9%	+6,7%	+20,1%	+2,0%	-15,1%
Összesen		+11,1%	+4,9%	+16,8%	-1,21%	+10,8%
ARÁNY						
Evangélikus	6,6%	6,4%	6,2%	6,0%	5,2%	3,0%
Református	22,4%	21,5%	20,9%	20,8%	21,9%	16,0%
Római katolikus	61,8%	62,8%	63,9%	65,7%	67,8%	52,0%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A három jelentős történelmi felekezet számarányának összehasonlítása a 20. században a mai Magyarország területére számítva (létszám, százalékos változás az előző adathoz, százalékos arány)

Az Evangélikus Egyház Elnökségének két tagja a népszámlálásról

SZEBIK IMRE

elnök-püspök

Őszintén örülök, hogy végre a szabadság megnyilatkozásai közé tartozik az önkéntes felekezeti megvallás lehetősége a népszámláláskor, amely ötven esztendeig nem állt rendelkezésünkre.

Örülünk, hogy százezer új evangélikusról beszél a statisztika, akiket a lelkesi hivatalok eddig nem tudtak elérni, vagy számon tartani. Ennek kettős oka lehet. A társadalmon belül az elmúlt ötven esztendőben olyan nagymérvű mobilitás mutatkozott meg az átköltözések révén,

hogy ezek a testvéreink valamilyen oknál fogva nem jelentkeztek az új lakóhelyükön. A másik oldalon az is elképzelhető, hogy egyfajta félelemből maradtak távol. Most azonban lassan bontakozik a belső igényük, a félelmük is elolvadt, aminek minden alapja megvan.

Új stratégia

Az Evangélikus Egyház számára mindez új stratégiát jelent. Ha megkapjuk majd a Központi Statisztikai Hivaltól azokat az adatokat, amelyek megmutatják, hogy egy-egy városban, nagyobb és kisebb településen pontosan hány evangélikus vallotta magát egyházunkhoz tartozónak, akkor végig kell gondolnunk, hogy azokon a helyeken, ahol lényegesen több evangélikus jelentkezik, mint akikről eddig tudtunk, milyen módon tudjuk felkeresni, vagy legalább megszólítani őket. Szükséges, hogy különösen is a szórványban élőket a rádió, a televízió-műsorain keresztül is megszólítsuk. Minden reményünk megvan arra, hogy ezt a százezer testvért többségében megkeressük és a gyülekezetek életébe bevonjuk, természetesen az önkéntesség jegyében.

Nem szabad felednünk, hogy a jelenleg ismert számok a KSH becslést, felszorozott adatai, néhány száz település felmérése alapján. Nagyságrendi változás azonban aligha feltételezhető.

Érdemes arra utalnunk, hogy a fiatal lakosság, a 40 éven aluliak jelentős hányada (mintegy 40%) nem tartozik egyik felekezethez sem. Szolgálatunk mindenkihez szól, aki nem ismeri az evangéliumot. Megbízásunk, hogy bennük is felébredszük a Krisztus követés vágyát, a lelki értékek ismeretét. Hívunk fiatalokat a tanúságtevő lelkesi pályára, a sok élményt jelentő ifjúsági munkára és a pásztori munka különböző területeire.

Ugyanakkor világos számunkra, hogy híveink segítsége, hitvallása és kereső szeretete nélkül nem lehet munkánk eredményes. A reformáció felismerése ma is időszerű: minden keresztény pap – a maga családjában, rokonságában, környezetében.

Ha másként nem, élete lehet csendes, de mégis vonzó biznyságtétel Krisztushoz tartozásáról.

Az új kihívás idején még jobban kérjük s biztatjuk Testvéreinket a misszió szent szolgálatára.

FRENKL RÓBERT

országos felügyelő

Valójában már néhány éve kezdődött a szembesülés a helyzettel. Hányan vagyunk mi evangélikusok, milyen erőt képviselünk a magyar társadalomban. Akkor, amikor lehetségessé vált az adó egy százalékának a felajánlása valamelyik egyház javára. Az 1998 és 2000 közötti három évben 27 432, 29 000, illetve 30 624 volt azon adózó állampolgárok száma, akik adójuk egy százalékát a Magyarországi Evangélikus Egyháznak ajánlották fel.

Szembesülés

Az összeg is nőtt, 67 millió, 91 millió, illetve 106 millió volt az évenkénti felajánlás.

Bár részletes adatok még nem állnak rendelkezésre, a népszámlálás legfontosabb számai már eligazítanak. Reálisnak bizonyult a korábbi becslést, a 300 000 evangélikus. Valamivel nagyobb szám jött ki ennél, reális volt tehát az adózók tíz százalékára vonatkozó becslés is. Ami a mennyiséget illeti, mind a keresztyénségre, mind az evangélikusságra vonatkozóan elégedettek lehetünk. Nem igazolódtott a borúlátás. Négy év-tized ateista-materialista diktatúrája után is erős az egyházi jelenlét a társadalomban. De bármilyen érzékeny a téma, őszintén szembesülni kell a nehezebb kérdéssel is. Jelentenek-e ezek a számok minőségi értéket is, azt, hogy a hit, a hitből élés ereje meghatározó a társadalomban? Nem szabad lebecsülni a mennyiségi mutatókat, de sok adat mutat arra, hogy lényegesen szerényebb a valóban keresztyén életet élők aránya a népességben. A népességfogyás, a házasságkötések, születések csökkenő száma, a szenvedélybetegségek terjedése talán a legriasztóbb adatok. A nagy számok mögött találjuk az egyház „szolgáltatásait” – esketést, keresztesítést, temetést – igénybe vevőket, a „nagyünnepi” templomlátogatókat, míg az aktív gyülekezeti tagok arányát az egyház-szociológusok tizenöt-húsz százalékra becsülik. Ez a mi esetünkben negyvenöt-hatvan ezer hívet jelent. Így válik érzékelhető napjainkban a belmisszió fontossága, az egyházhoz lazán kötődők megnyerése Jézus Krisztus ügyének, az Ő követésének, a krisztusi minta szerinti életvezetésnek. Nemes evangélikus tradíció a minőség képviselete. Többek között az oktatásban, az iskolarendszerben, de a diakónia vonatkozásában is. Arányaink, a néhány százalék is a minőségi tevékenység szükségességét emeli ki minden területen. De minőségi munka szükséges a mennyiség lehetséges növeléséhez is. Bármennyire szép, hogy meghaladtuk a korábbi „hivatalos” becslés három százaléknál értékét, de azt is tudni kell, hogy a kieső huszonöt százalék (15% nem kötődik felekezethez, 10% ateista) is tartalmaz százezer potenciális evangélikust. Róluk sem szabad elegánsan lemondani.

Szembesülés az adatokkal egyszerre nyújt reményt és jelent egyfajta kritikát és kihívást. Jó választ kell rá adjunk!

VARGA GYÖNGYI

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem
doktorandusza

A népszámláló Mózes

A népszámlálás, a számbavétel gondolata többször megjelenik az Ótestamentum történeteiben. A néppé válás folyamatában, mint annak természetes velejárója kerül elő ez a témakör. Az Ószövetség is szükségesnek tartja, hogy kifejezésre juttassa: egy nemzet identitásához hozzá tartozik, hogy tudja, kik és hányan alkotják.

Izrael kicsiny nemzetként gyakran szembesült azzal a problémával, hogy a világtörténelem színpadán, az egymást váltó nagybirodalmak szorításában miként tud talpon maradni, újat kezdeni, dacolni a széthullás, asszimilálódás veszélyeivel. Ezért vált számára nagyon fontos, hogy felmérje és ismerje társadalmi, politikai, katonai súlyát, jelentőségét.

Az Ószövetség első népszámlálással kapcsolatos megjegyzését Mózes 2. könyvének 30. fejezetében találjuk, a 11–16. versekben. Isten Mózeset bízta meg, hogy vegye számba a népet. Minden 20. életévét betöltött férfi köteles váltságdíjat (fél sekelt) adni önmagáért a névjegyzékbe vétel alkalmával, és ezzel a felajánlással a kijelentés sátrának céljaira adakozni.

Mózes 4. könyvének első fejezete beszéli el Izrael számbavételét a Sínai-pusztában. Nemzetségenként és nagycsaládonként került sor a népszámlálásra, amelyet Mózes és Áron végzett el. 4Móz 1,46 szerint összesen 603 550 hadköteles, húsz év fölötti férfit vettek névjegyzékbe a lévítákon kívül, mivel őket Isten a biztonság sátrának szolgálatára választotta ki. Őket, és Izrael elsőszülötteit 4Móz 3–4 szerint külön névjegyzékbe kellett venni.

A népszámlálást követően Izrael elindult a Sínai-hegytől. Az ószövetségi feljegyzés szerint még a törzsek táborozásának és menetelésének rendjét is meghatározták. A pusztai vándorlás végén, negyven év múltán, újabb számbavételre került sor, mégpedig Móáb síkságán, az „Ígéret földjének” határán.

Az Ószövetség és a népszámlálás

4Móz 26-ban olvashatunk erről a népszámlálásról, amelyet Mózes és Eleázár pap: Áron fia végzett el. A Szentírás akkor összesen 601 730 férfit említ. Ez a számbavétel a honfoglalást megelőző népszámlálás volt.

Józsue könyvében, amely Izrael honfoglalását beszéli el, egyetlen rövid utalást találunk a nép számbavételére: „Korán reggel fölkel Józsué, számba vette a népet, aztán fölvonult Izrael véneivel a nép élén Aj ellen.” (Józs 8,10) E szűkszavú megjegyzés szerint Józsué egyedül, és viszonylag sietve számolta meg a népet, vagyis a hadköteles férfiakat, az Aj városa elleni támadás előtt.

Dávid megkísértése

A honfoglalást követően a letelepedett nép a törzsi szövetségből lassan a királyság államformájára tért át, így hasonlóvá vált szomszédaihoz, a környező kis államokhoz, nemzetekhez. Dávid király uralkodása idején érte el Izrael társadalmi fejlődésének azt a stádiumát, hogy jelentősebb szerepet tölthetett be a közel-keleti térségben, elsősorban is közvetlen szomszédai körében. A déli (júdai) és az északi (izraeli) országrész egyesülésével megeremtyödött a lehetőség arra, hogy politikailag és gazdasá-

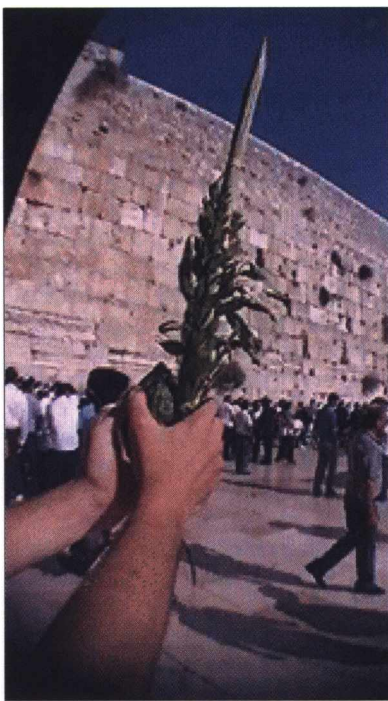
gilag egyaránt stabil nemzet váljon e kis népből.

Dáviddal kapcsolatban a népszámlálás kérdése szintén előkerül. 2Sám 24-ben, és a párhuzamos textusban: 1Krón 21-ben egy érdekes – és emellett kissé „ijesztő” – történetet olvashatunk. Sámuel második könyvének 24. fejezete arról számol be, hogy Dávid – Isten parancsa értelmében – számba készült venni a népet. A történet kiindulópontjaként azt jegyzi meg a szöveg, hogy Isten haragra gerjedt népe ellen, ezért „felingerelte” Dávidot. A király megbízta Jóábót, hadseregparancsnokát, hogy számolja meg Izraelt. Jóáb azonban értetlenkedett: „Szaporítsa meg Istened, az Úr a népet százannyira, mint amennyi most, és gyönyörködjék benne az én uram, királyom! De miért leli kedvét az ilyen dologban az én uram, királyom?” (2Sám 24,3) Jóáb és kísérei azonban kénytelenek voltak engedelmessé válni Dávidnak. Bejárták az egész országot, és 9 hónap és 20 nap elteltével visszatértek és beszámoltak Dávidnak a népszámlálás eredményéről. Izraelben 800 000, Júdában pedig 500 000 kardforgató embert számoltak össze. Feltűnő, hogy mindkét „népszámlálási adat” esetében kerek számról van szó! A népszámlálás nyilvánosságra hozott eredménye után Dávidnak lelkiismeretfurdalása támadt,

és Isten bocsánataért könyörgött. Az Úr-isten próféta által kihirdette a büntetést: a király dönthetett, hogy 7 évig tartó éhínséget, három hónapig tartó háborút, vagy 3 napig tartó dögvészt választ-e büntetésül. Dávid az utóbbit kérte. A nép pusztulása miatt Dávid igen elkeseredett, mivel miatta történt a pusztulás. Gád próféta felhívása értelmében a király végül Arauná szérűjén oltárt épített Istennek.

1Krón 21 kicsit másként beszéli el ugyanezt a történetet: ebben arról van szó, hogy a Sátán környékezte meg Dávidot, és vette rá a népszámlálásra, amiért Isten kiszabta a jogos büntetést. Jóáb e történet szerint is értetlenkedik, és ezt is megkérdézi Dávidtól: „Miért bűnhődjék ezért Izrael?” (1Krón 21,3) A király szava azonban erősebb volt, így sor került a népszámlálásra. A számadatok eltérnek Sámuel könyvének népszámlálási adataitól: Izraelben 1 100 000, míg Júdában 470 000 kardforgató embert számoltak össze. Az Úristen azonban rossznak látta mindezt, és megverte Izraelt. A büntetés tekintetében Dávid e történet-verzió szerint is a dögvészt, vagyis az „Úr fegyverét” választotta (21,12)

fontolásból következett: Izrael identitásának újrateremtése volt a cél. Isten népének, mint homogén, etnikailag és teológiailag egységes népnek kell megtalálnia helyét és szerepét a Közel-Kelet térségében.

E népszámlálás-elbeszélések kapcsán, amelyeket sorra vettünk az előbbiekből, felvetődik a kérdés: tulajdonképpen mi lehet az oka annak, hogy a népszámlálás témája ilyen kettős (pozitív vagy negatív) megítélést mutat? Egyáltalán, mi a rossz a népszámlálásban? Lehet-e Isten elleni bűnként tekinteni azt? Úgy gondolom, az Ószövetség nem abban akar segítségünkre lenni, hogy egy konkrét kérdésre, problémára kész receptet nyújtson. Sokkal inkább arra mutat rá, hogy milyen sokféle, sokrétű tapasztalat, felismerés és tanúságtétel létezik Isten és ember vi-

szonyát, az emberi életet, a világ jó rendjét tekintve. A népszámlálás gondolata is arra lehet példa, hogy Isten Izraellel való kapcsolatáról az Ószövetség átfogó történelmi tapasztalatok és szubjektív emberi benyomások, felismerések révén tanúskodik. Az a tény mindenesetre világossá válik, hogy a népszámlálás gondolata önmagában nem negatív. Akkor válik kérdésessé, amikor katonai sikerek biztosítása érdekében az Isten iránti bizalom helyét a nép nagyságába és erőfölényébe vetett hit foglalja el, amint azt Dávid népszámlálásának történetében olvashatjuk.

Az igazi nagyság nem számokban rejlik

Az Ószövetség Izraelt, Isten választott népét kettős megvilágításban tárja elénk. Egyrészt a „nagy néppé tesznek” ígéretének értelmében arra törekednek az ószövetségi írók és a hagyományok szerkesztői, egységbe foglalói, hogy az ígéret beteljesedését, ezzel együtt a „nagy nép” gondolatát minél világosabban kifejtse az elbeszélések, listák alapján. A nagy számok, sőt, a megszámlálhatatlanságot kifejezésre juttató képek: a föld pora, tengerpart homokja, az ég csillagai (1Móz 13,16; 15,5; 22,17) Izrael népének nagyságát, jelentőségét húzzák alá. Az Ószövetség sokat beszél arról, hogy e jelentéktelen népcsoportból Isten mégis, újra és újra „kihoz” elemei jót, igazat, „nagyot”: még az elesettség, a reményvesztettség idején is.

Az Ótestamentumban ugyanakkor emellett egy másik gondolat: a „maradék” témája is egyre nagyobb szerepet kap, elsősorban is a prófétai könyvekben. Ézsaiás próféta hangsúlyozza leginkább, hogy Izraelnek csak a maradéka marad meg: sokan elpártolnak JHWH-től, nem járnak az ő útján. A szétszórás és a fogság történelmi tapasztalatai is megerősítik e gondolatot. Azok, akik megtérnek, visszatérnek Istenhez, megmaradnak (Ézs 10,21). Eből a maradékból teremti újjá Isten szeretete által népét, és adja meg neki a jövő távlatát, reménységét.

Izrael Isten népeként igazi nagyságát akkor mutatja meg környezete és a Föld nemzetségei számára, amikor irtalmas és megtartó Istenéről: az egyetlen Úrról tanúskodik. Izrael – az Ószövetség hitvallása értelmében – nagyságát nem önmagában hordozza, hanem azt az őt kiválasztó, kísérő, megítélő és megbocsátó Isten szeretetének nagyságában találja meg.

Mi a rossz a népszámlálásban?!

Ezsdrás és Nehemiás könyvében is megtaláljuk a népszámlálás-motívumot. A fogságból hazatért családfők, lévíták és templomszolgák névjegyzékét olvashatjuk Ezsdrás könyvének 2. részében, valamint Nehemiás könyvének 7. fejezetében. A két könyv végén arról is olvasunk, hogy a hazatértekből létrejövő gyülekezet köréből kizárták az idegeneket, elsősorban az idegen asszonyokat. Ez a más népektől, etnikumoktól való elkülönülés vallási meg-

Isteni számtan

érdekességek az Újszövetségben

FABINY TAMÁS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem
docense

Jézus és a népszámlálás

„Történt pedig azokban a napokban, hogy Augustus császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet. Ez az összeírás akkor történt, amikor Szíriában Cirénius volt a helytartó. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják.” Lukács evangéliuma elejéről való ez a jól ismert idézet, amely bevezeti Jézus születésének elbeszélését, s amely sorokat különösen karácsony idején olyan sokszor olvassuk fel. A történész-evangélista számára fontos szempont, hogy Jézus születésének térbeli és idői koordinátáit megadja. Ezért helyezi el a kicsiny Betlehemet kora világtérképén, valamint utal a római császárra és a szíriai legátusra. Az események nem egy sehol-sincs-országban és nem valami-

lyen titokzatos időtlenségben zajlottak, hanem térben is időben meghatározható körülmények között. A történettudomány számon is tartja a kor grandiózus népszámlálásait, amelyek során – egyiptomi adatok szerint – valóban szülőföldjére kellett kinek-kinek utaznia, hiszen ott voltak birtokaik, s a népszámlálás egyúttal adóösszeírással is együtt járt. Lukács azonban inkább evangélista, mint történész, ezért az Augustus által elrendelt népszámlálás az ő számára csak a külső keretet jelenti. Ő arról az Istentől tanúskodik, aki a világtörténelmet az üdvösségtörténet szolgálatába állította.

Evangélium és világpolitika

Augustust, a hatalmas császárt már életében a legnagyobbknak tartották. A Kr. u. 9-ből származó prienei felirat szerint születése megváltoztatta a világot és vele új időszámítás kell hogy kezdődjön. Az evangélista pedig arról tanúskodik, hogy nem a császár, hanem Jézus Krisztus megjelenésével köszönt be az emberiség új korszaka. A császár rendeletére egzakttá módon, feketén fehéren meg lehetett állapítani, hogy hány alattvalója van is a Római Birodalomnak. Vannak azonban olyan titkok, amiket nem lehet hideg fejjel, a 2x2 józanságával nyilvántartásba venni. Vannak olyan tények, amelyek szétfeszítik a kartotékrendszeret.

Nem tudjuk, hogy a zsúfolt Betlehemben mikor és milyen körülmények között írták össze Józsefet és jegyesét, Máriát. Titok, hogy az adóösszeírók egyáltalán megtalálták-e ama istállót. Ha igen, akkor is kérdéses, hogy még a szülés előtt érkeztek-e, vagy csak azt követően, a napkeleti bölcsek áhítatát megzavarva. Nem tudhatjuk, hogy a szalmában fekvő csecsemőről vettek-e egyáltalán fel adatokat...

Az evangéliumban a világpolitika csak külső keretül szolgál a titokzatos, belső történések ábrázolásához. Isten egy pogány uralkodó rendelkezését is fel tudja használni üdvterve megvalósításához. Lukács evangélistának az

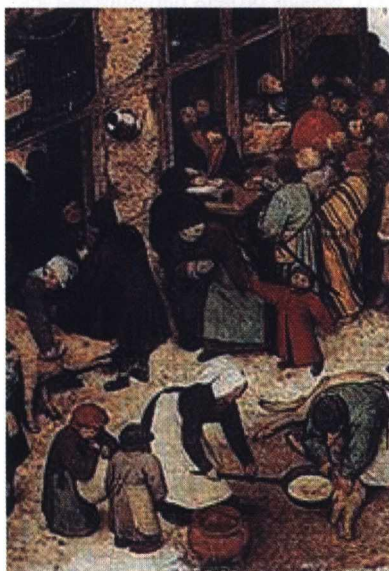

Augustus féle *census* arra adott lehetőséget, hogy hitéről valljon, hogy Jézus Krisztusról tegyen bizonyosságot.

Sajátos adatfelvétel

Később az immár felnőtt Jézus környezetében is sor került néhány – rendhagyó – népszámlálásra. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül idézünk fel néhány alkalmat oly módon, hogy a nagyobb számok felől haladunk a kisebbek felé. Valamennyi evangélium beszámol a csodálatos kenyérszaporításról, amelynek során ötezen laktak jól Jézus csodája nyomán. Némileg árulkodik a korabeli „népszámlálási” gyakorlatról, hogy Máté 14,21 így rögzíti az adatot: „...aki pedig evett, mintegy ötezer férfi volt az asszonyokon és a gyermekeken kívül”... Márk 8 és Máté 15 egy további, ezúttal négyezer embert érintő kenyérsodáról is tud.

Jézus tudatosan határozta meg tanítványai számát. Lukács 10 és a párhuzamos helyek szerint hetvenkét követőjét állította szolgálatba, és kettesével küldte ki őket. Jézus tizenkettes tanítványi köre mindenki előtt ismert. A szám természetesen Izrael tizenkét törzsét idézi, vagyis

egyrészt az Ószövetséggel való folytonosságot jelzi, másrészt azt, hogy ez a kör az egész választott népet lefedi. Ugyanakkor azon is érdemes elgondolkozni, hogy milyen színes összetételű volt a tizenkettes tanítványi kör. Politikai és vallási hovatartozás szempontjából egészen különböző emberek kerültek – olykor a szó szoros értelmében is – egy hajóba, hiszen például akadt köztük volt vámszedő és a vele éppen ellentétes meggyőződésű zélóta. Jézus közelségében azonban eltűntek a különbözőségek és elsimultak az ellentétek.

Sajátos népszámlálást tart Jézus akkor, amikor az általa meggyógyított leprások közül csak egyetlen egy tért vissza, hogy köszönetet mondjon: „Hol van a többi kilenc?” – kérdezte.

Jézus szűkebb tanítványi körét a három oszlop-apostol, Péter, Jakab és János jelentette, őket vitte magával egyebek mellett a megdicsőülés hegyére és a Gecsemáné kertbe. János evangéliuma pedig közülük is kiemeli „a szeretett tanítványt”, aki például az utolsó vacsorán legközelebb volt hozzá („kebelére hajolt”) és aki egészen a keresztség követte őt...

A teljesség = 153?

Ugyancsak a negyedik evangéliumban olvasunk az immár feltámadott Jézussal kapcsolatos, meglehetősen rendhagyó „népszámlálásról”. A Tiberiás-tengeren lezajlott csodálatos halfogásnál olvassuk ugyanis, hogy „számszerint százötvenhárom” hal került a tanítványok hálójába. Ez az adat utal a számok gyakori jelképes jelentésére. A magyarázók többféle megoldási kísérlete közül ezen a helyen csak néhányat említünk meg. Az egyik értelmezés szerint Péter egy későbbi missziói tevékenysége nyomán ezen a helyen ennyien tértek meg. Egy másik feltételezés szerint abban az időben ennyi pogány népet és nyelvet tartottak számon, tehát megint csak a

missziói eredményre utalna a szám. Matematikai érdeklődésű kutatók pedig arra figyeltek fel, hogy a 153 az 1-től 17-ig tartó számsor összege. Végül egy egyházatya szerint a görög zoológusok százötvenhárom halfaját ismeretek, vagyis a szám ezen a helyen a teljességet jelenti.

Pál apostol a feltámadás himnuszában tart egészen különleges népszámlálást, amikor azt idézi fel, kik is találkoztak a feltámadott Jézussal: „Megjelent Kéfásnak, majd a tizenkettőnek. Azután megjelent több mint ötszáz testvérnek egyszerre (...), azután megjelent Jakabnak, majd valamennyi apostolnak. Legutoljára pedig az összes között, mint egy torzszülöttnek, megjelent nekem is.”

Mennyei „népszámlálás”

Újszövetségi áttekintésünk végén a Biblia legutolsó könyvét, az Apokalipszist is fel kell lapoznunk. Az ihletett szerző itt nem kevesebbet tesz, mint a mennyben tart „népszámlálást”, hiszen látomása szerint huszonnégy vén ül a mennyi trón körül, himnuszban zengve Isten dicséretét: „Méltó vagy, Urunk és Istenünk, hogy tied legyen a dicsőség, a tisztesség és a hatalom.”

Egy további látomásban pedig a kiválasztottakat, vagy a könyv jelkép-rendszere szerint a „megpecsételteket” pillanthatja meg. Izráel mind a tizenkét törzséből tizenkétezer ember képezi ezt a kozmikus tablót, vagyis az abszolút teljességet jelentő száznegyvennégyezres tömeg látványa tárulhat az elragadtatott szerző szeme elé.

A legnagyobb szám Istennél...

Minden népszámlálás célja az egyes ember megtalálása és adatainak rögzítése. Nagyszerű dolog lehetett, hogy valaki egy tizenkettes vagy hetvenket-

tes tanítványi kör tagja volt, végső reménységünk része a száznegyvennégyezres teljesség köre, de újra és újra emlékezetünkbe véshetjük azt, amit egykor valaki így mondott: „Isten országában a legnagyobb szám az egy.” Vagyis a nagy sokaságot érintő népszámláláskor is, milliós és milliárdos tömeg közepette is bizonyosak lehetünk abban: Isten számon tart bennünket. Nála nemcsak kartotékadat vagyunk, hanem ő egészen személyesen szólít meg és hív magához mindannyiunkat. Ezért aztán Zelt Zoltánnal, egy Istennel sokáig perben-haragban álló költővel együtt mi is elmondhatjuk:

Álmomban hallom a nevem –
ocsúdva, még fél-éberen
fölkiáltok: Jelen!

Egy másik költővel, Pilinszky Jánossal együtt pedig így imádkozhatunk:

„Add, Istenem, hogy a világ
kisimuljon és elcsendesedjen
bennem és mindenki bennem.
Hogy az éjszaka csöndjében
asztalodhoz ülhessek, ahhoz
az asztalhoz, ami mellől senki
sem hiányozhat. (...) Ennél az
asztalnál mindenkinek akad
egy szék, s mindenki a maga
eleve kijelölt, ezerszer áldott
helyére kerül – annyi vita,
helycsere és zűrzavar után.”

Dupla keresztelő után készíttem az anyakönyvi bejegyzést. Az egyik már idősebb gyermek, a másik „korban” van. Amíg formálódnak a vonalak a golyóstoll csúcsából, arra kezdek gondolni, hogy e hétköznapi történet mögött, milyen ünnepi valóság van.

Beírt neveket. Anyakönyv. Sorszám, születési adatok.

Eszembe jut az is, hogyan került sor erre a keresztelőre.

Egyik asszony a gyülekezetünkől részt vett a népszámlálási összeírásban. Ő is írt. Kérdezte az adatokat és a megfelelő rubrika megtelt információkkal. Kedves, jó beszélőkészségét valószínűleg jól kamatoztatta a „hivatal kérdései” által okozott görcsök föloldásában. Általában szeretettel fo-

Anyakönyvi bejegyzés

gadták. Elhangzott minden hangsúly nélkül a vallásra vonatkozó kérdés is. Evangélikus – került a rubrikába. Minden ment volna tovább zökkenőmentesen, ha föloldó, kedves megjelenése nem tette volna meg a hatását. A kért ez iménti tételnél tovább beszélt: „Sajnos ebben a kerületben nincs evangélikus templom” – sóhajtott.

– Hogy érti ezt? Hiszen én is abba járok. Nincs is olyan messze – hangzott az összeíró válasza...

Pár héten belül fölkeresett bennünket a család. A gyülekezet szeretettel vette körül az új tagokat. Két gyermeket kereszttünk. Hangzott a kérdés: „Akarjátok-e? Vállaljátok-e?” – és most írom a bejegyzéseket a Keresztelési Anyakönyvbe.

Tudom, nincs még vége. Lesz még sok kérdés, hétköznapi és ünnepi. És lesz még válasz, remélem ilyen is:

„Vallom, megbocsátottam, hiszem...”

Tudom, az én bejegyzésem csak egy határhöz, egy új kezdet dokumentuma.

A népszámlálási adatlap és a keresztelési anyakönyv után – remélem – lesz még egy bejegyzés a két megkeresztelt nevével: az Elet Könyvében...

GyJS

VÍZSZINTES: 1. Az ószövetségi népszámlálások színhelyei (zárt betűk: I, T, O, B, G). 12. Kenhető anyag. 13. Szomjoltó. 14. Négy lábú. 15. Postscriptum. 16. Verejtékezik. 18. Görbület. 19. Olcsó, hitvány. 21. Kérdőszó. 22. Nem teljes az érdem! 24. Megjön. 25. Egyformák! 27. Szíria helytartója az újszövetségi népszámlálás idején (zárt betű: R). 29. Némán les! 30. Avar egynemű betűi. 32. Igeköltő. 33. Nincs vége a nyárnak! 34. Darab. 36. Csodatölcsér, kedvelt egynyári virág. 39. Tantál vegyjele. 40. Hivatkozik. 42. Rövidített telefon. 43. Talajművelő kéziszerszám. 46. Stráza. 47. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tájegység. 49. Saját kezűleg. 51. Árpálé. 54. Páratlanul idéz! 55. Rangjelző. 57. Zelk Zoltán. 58. Az újszövetség korabeli népszámlálást elrendelő császár (zárt betű: T). 61. Kamionjelzés. 63. Régi színház. 65. Fél végzet! 67. Germánium. 68. Darálta. 69. Kutya. 71. Egyik megyénk. 73. Fél kéve! 74. Ábécé kezdete. 75. Táplál. 77. Menyétféle, éjjeli kis ragadozó. 78. Egyházi hetilap.

1	2	3	4		5	6	7	8		9	10		11	
12					13					14			15	
16				17		18			19			20		
21			22		23			24						
25		26		27			28						29	
		30	31			32						33		
34	35		36	37		38					39			
	40	41				42				43			44	
45		46			47				48				49	50
51	52			53		54					55	56		
57			58		59					60		61	62	
63		64						65		66			67	
68						69	70		71		72			
73			74			75			76		77			
78														

FÜGGŐLEGES: 1. Szárad. 2. Kortyol. 3. NIZ. 4. Város a Maros partján. 5. Ludolf-féle szám. 6. Társ is van ilyen. 7. Maró anyag. 8. ZL. 9. Formálódik. 10. Az első ószövetségi „népszámláló biztos”. 11. Költőnk (Lajos). 17. Rövid téli hónap! 19. Vég nélküli briós! 20. Félig ázik. 23. Angol kisasszony. 24. Daloló. 26. Kicsinyítő képző. 28. Feleszmélés. 31. Szeretne. 33. Égitest. 35. Bánat. 37. Malac lakása. 38. Oszlopcsarnokkal kör-

rülvett, nyitott udvar. 39. Magyar város. 41. Gyíkleső. 43. Kiejtett mássalhangzó. 44. Arzén. 45. Ökröt bökdösik vele. 48. Macskaféle ragadozó. 50. A kereszténység jelképe. 52. Millennium. 53. Magyar zeneszerző, zongoraművész (György). 56. Lét kezdete és vége! 58. Fosztóképző. 59. GUE. 60. Sérülés. 62. Mindennap szükségünk van rá. 64. Ráló páros betűi. 66. Mássalhangzók kiejtve. 69. Becézett Etelka. 70. Bajnok-

csapatok Európa-kupája. 72. KOL. 75. Igeköltő. 76. Repülőgép jelzése.

Beküldendő a vízszintes 1., 27., 58. és a függőleges 10. sorok március 17-ig.

A helyes megfejtést beküldők könyvjutalomban részesülnek.

Cím: Misszió 1656 Budapest, Pf. 22.

Inkább só, mint tükör...

SZABÓNÉ MÁTRAJ MARIANNA

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem
Gyakorlati Intézetének vezetője

Az egyház inkább só, mint tükör. Ezt a metaforát dr. Karen Bloomquist-től vettem át, aki az LVSZ teológiai és oktatási osztályának igazgatója. A képet 2000 decemberében használta egy LVSZ konferencián, amely az Észak-Amerikában történő missziói munkáról szólt. „Az egyház túl gyakran tűnik inkább a társadalom tükrének, mintsem sónak a társadalomban.” – mondta. Az egyház mind gondolkodásmódjában, mind tevékenységében inkább tekinti magát a társadalom tükrének, semmint sónak a társadalomban. Úgy viselkedik, mintha a társadalom tükré lenne, nem pedig sója. A társadalom tükrének lenni természetesen kikerülhetetlen helyzet. Nem is szükséges kitérni előle. Ez a társadalomban való lét következménye, amely azt jelenti, hogy az egyház, mint a társadalom mikroformációja magában foglalja és reprezentálja a társadalom szociológiai struktúráit annak minden problémájával és feszültségével. Számolnia kell olyan szociális körülmények jelenlétével az egyházban, mint szegénység-gazdagság, alulképzettség és magas iskolázottság, különféle családi állapot, gyermektelenség, nagycsalád, munkanélküliség, öregség, fiatalság, éhezés vagy biztos középosztálybeli élet. Mindezek a szociális-szociológiai kérdések és az ezekből támadó feszültségek hatnak a heterogén, nem uniformizált szervezetre, az egyházra.

Természetesen a gyülekezetek között is van különbség attól függően, hogy hol helyezkednek el: vidéken vagy városban, fejlett vagy elmaradott infrastruktúrájú területen. Tükrözik a környezetet, amelyben élnek.

Másrészt azonban Krisztus egyházának többet kell képviselnie a társadalom tükrének szerepénél. Elég bátornak kell lennie ahhoz, hogy a só szerepét is felvállalja. Az egyház küldetése abban nyilvánul meg, hogy ad valamit a világnak, de

nem csak anyagi téren, hanem lelki, spirituális téren is. Amit az egyház Istentől kap, azt kell a világnak adnia. Az egyháznak minden szolgálatával az egész társadalom javát kell szolgálnia, más szóval: az egyház van a viláért és nem fordítva.

Eberhard Jüngel professzor egy misszióról szóló esszéjében a lélegzésről mint életfunkcióról, önkéntelen tevékenységről ír. A lélegzésnek két szakasza van: a belégzés és a kilégzés. „Az egyháznak be kell lélegeznie a Szentlelket, hogy így folyamatosan felfrissítse önmagát.” Ez történik az istentiszteleten, az ige hallgatása, a szentségek vétele, az imádkozás és a testvéri közösség megélése alkalmán. „De ha a hívők közössége megpróbálja magának megtartani Isten Lelkét, amely Isten ígéje és a szentségek által adatott, semmivé teszi, szó szerint megfojtja ezt az isteni ajándékot. A lélegzésnek két haszna van. Ha az egyház életben akar maradni, képesnek kell lennie a kilégzésre is. Önmagán túl kell érnie, túl kell mutatnia, ha Krisztus egyháza akar maradni.” Küldetése, missziója azt jelenti, hogy túllép önmagán. Ha az egyháznak ezt a feladatát a lélegzés jelképével fejezzük ki, rájövünk, milyen nyilvánvaló és természetes magatartás az egyház számára, ha túllép önmagán. Pontosan olyan magától értetődő és természetes, mint a lélegzés.

Ugyanakkor ez a magatartás egyfajta áldozathozatalt is követel. Azt jelenti, hogy oda kell adnia, fel kell ajánlania önmaga egy részét. Az egyház eme sajátosságát a só metaforája fejezi ki. A két jellemző vonás – a természetes visel-

kedés és az áldozathozatal – együtt alkalmas arra, hogy kézzelfoghatóvá tegye azt, amit a misszió valójában jelent. A világba való küldetés normális és evidens életformája az egyháznak, de ez egyidejűleg áldozathozatalt is jelent. Áldozat árán, áldozathozatal formájában valósul meg. Ez a só szerepe. Túllép önmagán. A világba küldetett.

Tükör és só. Ez a metafora-pár alkalmas arra, hogy kifejezze, milyen módon küldetett az egyház a világba. Nemcsak tükrözi a környezetét, hanem önmagából, a rábizott kincsből adnia is kell. Ez a küldetése. Ez a missziója. Kísértés számunkra, hogy úgy tekintsünk az egyházra – és benne önmagunkra –, mint

aki tudomásul veszi és elfogadja a tükör szerepét: részint felfedezi és felismeri önmagán a környező társadalom viszonyait, vonásait, még feszültségeit is. Részint igyekszik választ adni problémákra és feszültségekre, a világ kérdéseire és sebeire. Ez azonban még nem a só szerepe. Az egyháznak, aki

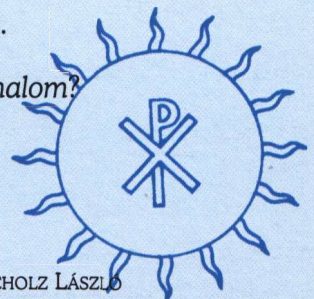
a világhoz küldetett – akinek missziója van – el kell fogadnia a só szerepét. Fel kell ismernie, hogy „tükör szerepe” pusztán a világban való létezés eredménye. Az egyház missziója több ennél: túlmutat önmagán, a neki adott kincset továbbadja a világnak. Komolyan veszi a só szerepét.

Talán a népszámlálás nemcsak azt mutatja meg nekünk, hogy mennyien vagyunk evangélikusok ebben a társadalomban. Alig több, mint egy csipet só. Talán arra is rávilágít, hogy sónak lenni nemcsak mennyiség, hanem küldetés is: misszió.

„Krisztus egyházának többet kell képviselnie a társadalom tükrének szerepénél. Elég bátornak kell lennie ahhoz, hogy a só szerepét is felvállalja.”

Ízt ad a só, megtart, óv romlatlanul.
Ilyen hivatást szánt népének az Úr.
Mért vagyunk még romlás, ízetlen halom?
Emlékeztess minket, só az asztalon!

...
Legyünk végre azzá,
mi benned vagyunk:
vonzó látvány, íz, fény –
úgy lesz holnapunk.

SCHOLZ LÁSZLO

Választhatunk-e keresztény missziói formát?

Gondolatok a keresztény misszió gyakorlatának alternatívájáról

Egy visszaküldött,
25 000 dolláros csekk
tanulságai

A Németországi Evangélikus Egyház meghívása tette lehetővé számomra, hogy életemben először elhagyjam a jó öreg kontinenst, és Afrikába, *Tanzániába* repüljek egy nemzetközi konferenciára. A konferencián különböző egyházak ifjúsági munkájának vezetői találkoztak, a téma pedig az erőszak volt.

Mára már ritkák a fekete-fehér filmek, minden színes és villódzó, tarkább a világ, mint valaha. Ha végignézek egy nagyobb budapesti utcán, mindent elborítanak a hirdetések, az oszlopokon, az útra festve, a fákon, az utak és a járdák

felett, a falakon, mint valami különös mező virágai. Ezen a mezőn soha sincs tél, a reklámok mindig tarkák és frissek, sok ezer szorgos kéz illesztgeti, rendezgeti, tervezi őket. Ezt önmagában sokszor szépnek is találom. De amikor elárasztja a postaládámat és a televízió keresztlátó szobámat, akkor már fáraszt. És amikor néha rálátok, hogy akaratom ellenére, mennyire hat rám is ezeknek a hirdetéseknek a manipulatív szándéka, vagy milyen gazdasági érdek, milyen gátlástalan önzés húzódhat egy kedves és színes plakátmosoly mögött, egyenesen viszolyogva figyelem ezt a világot. Ezzel persze a legtöbben így vagyunk. Ez a sokszor tömény önzésen alapuló rendszer az, aminek Afrikában nem egyszer éppen a keresztény misszió készített utat.

Afrikában átélhettem egy olyan találkozást, ami a fekete-fehér filmet juttatja az eszembe, a maga szikárságával és különös kifejező erejével. Amikor a fekete és a fehér ember egy kunyhóban találkozik, ahol nincs tv, nincs szekrény, könyv vagy asztal, ahol csak mi vagyunk, emberek, a Föld, az Ég és közte a falak. Találkozások a már elérhető közelségbe került, de még meg nem változtatott, át nem alakított Afrikában. Itt az iskola és útépítő misszionáriusoknak még nincs tekintélye, mint ahogy a velük áramló pénznek sincs. Egy maszáj törzshöz tartozó közösség például nemrég visszaküldött egy 25 000 dolláros segélyt, mondván, hogy nem tudnak mit kezdeni a pénzzel, az amerikaiak biztosan jobban használják majd ezt az összeget a saját pénzközpontú világukban...

Mi jó az afrikaiaknak?

A pénznél, az iskola- és útépítésnél nagyobb tisztelete van a maszájok között két olyan embernek, akiket – Istennek legyen hála – most már én is személyes ismerősömként tisztelhetek.

Az egyik egy német orvosnő, aki 30 éve él a maszájokkal, lemondott németországi életéről, hogy a törzssel együtt élve tehesen hitvallást, gyógyítson és tanítson.

A másik egy kisebb hotel menedzsere, azon kevés emberek egyike, akit a maszáj férfiak vértestvéreként fogadtak maguk közé. Mindketten bibliaolvasó keresztények. Nem szerveznek gyógyszerprogra-

mokat, csatornázást vagy útépitést – ők együtt élnek a feketékkel. És amikor egy fekete bőrű ember tágra nyílt, riadt szemmel rohan be hozzájuk, mert üldözik őt a gonosz szellemek, akkor együtt imádkoznak a menekülővel, zsolnárokat olvasnak és hitvallást tesznek a minden szellemek felett álló, szabadító Jézus Krisztusról.

Sokan kérdezhetnék a hagyományos misszió ismerői közül: miért lenne baj, ha a keresztény misszió keretében, a felebaráti szeretet jegyében javítanánk ezeknek a sokat szenvedett embereknek az életszínvonalán? Ez természetesen nem baj. De végső soron jó-e ez az *afrikaiaknak*? Miért jelenthet veszélyt a konferencia résztvevői szerint az afrikai emberre a hagyományos, gyakorlatilag a gyarmati idők óta alig változó keresztény misszió?

Fekete-fehér modell

Egyrészt, mert a keresztény misszió ebben a formában sokszor a nyugati kultúra hídverője. A feketék a megbízható víz- és élelemforrást, a technikai fölényt, az egészségügyi (vagyis varázslásbeli) zsenialitást tisztelik a misszionáriusban, ezeken keresztül jutnak kereszténységre. De ennél lényegesen ritkábban keresztény hitre...

A fehér és fekete misszionáriusok településeken járják a vidéket, prédikálnak, tanítanak, majd visszatérnek az ott felépített európai környezetbe, ahová – most már természetesen fizetéssel – fekete munkaerőt vesznek fel a nehezebb munkákra. A feketék pedig, ha kedvelik és el is ismerik, többnyire nem avatják be őket valódi titkaikba, vagy ha kísérletet is tennének, a „nagy kunyhóban” lakó misszionárius ezt aligha értheti meg. A feketék számára tehát elválaszthatatlanul összefonódik a nyugati kultúra és technicizálódás a kereszténységgel. Előbb-utóbb megjelennek a mobiltelefonok és a tévék, az alkohol és a drogok, amiért a feketék képesek lesznek eladni akár a megélhetésüket jelentő egész csordányi állatot is. Mindent eláraszt a reklámok tarkasága. Az iskolák névtábláin, sőt még az utcanévtáblákon is a tábla felét valamelyik multinacionális vállalat hirdetése tarkítja.

Másrészt, az európai kultúrával átítató fekete bőrű emberek elvesztik az ere-

deti gyökereiket, de az új kultúrát, nem képesek megélni, sokszor még kezelni sem. Erre a veszélyre az utóbbi időben több, igen jeles filmalkotás is felhívta a figyelmet, ezek között is kiemelkedő a „*Misszió*” című játékfilm.

Létezik-e alternatívája ennek a missziós hagyománynak? Miután találkoztam a fentebb említett két fehér emberrel, azt gondolom, hogy igen.

A krisztusian egyszerű, „fekete-fehér modell”, ami számomra sokkal szikárabb és kifejezőbb, mint a tarka és hivalkodó nyugati kultúra foglalatában megjelenő kereszténység. Amikor a fekete és a fehér ember együtt ül az Ég alatt, üres falak között vagy a szabadban, ahogy az afrikaiak sok ezer év óta sokhelyütt a mai napig. És beszélnek Jézus Krisztusról. A lényegről. Hogy mi a lényeg? Mi a következőkre jutottunk:

1. imádkozni, vagyis meghallgatni Istent és beszélni hozzá,
2. hitvallást tenni, vagyis meghallgat-

ni az embert és beszélni hozzá mindarról, amivel Isten Jézus Krisztusban megajándékozott minket,

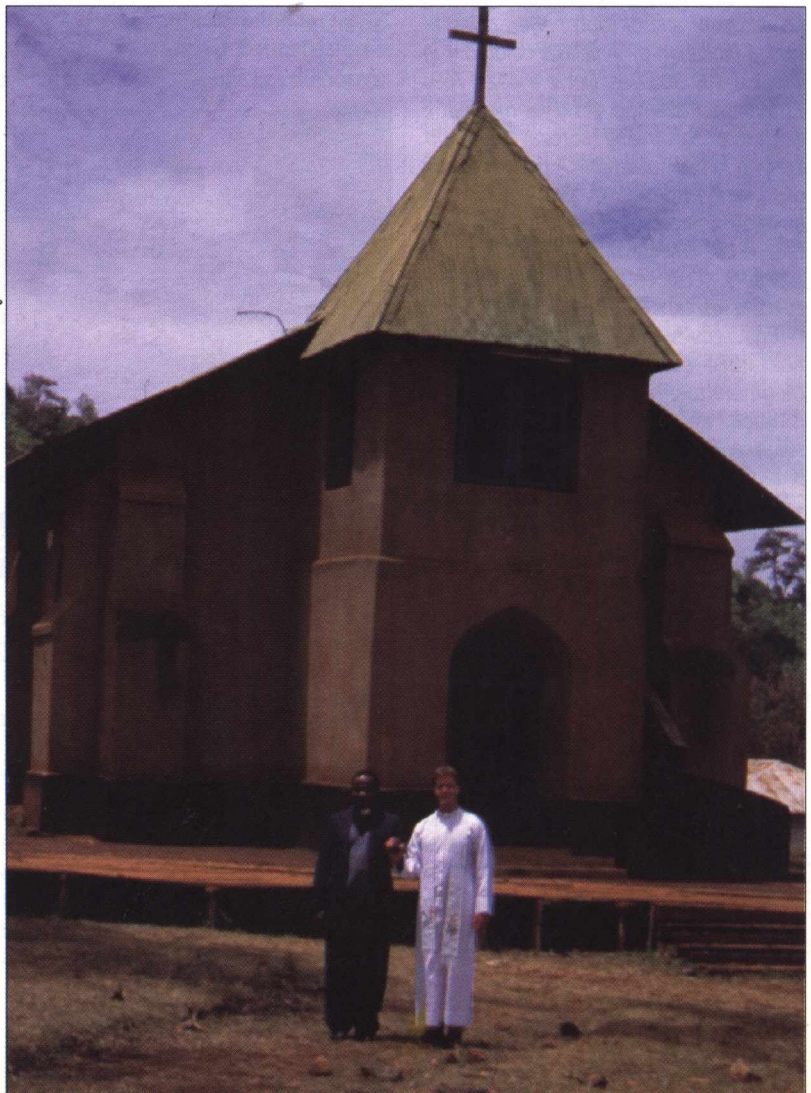
3. élni a szentségekkel, amikben ez a két oldal egyesül.

Ehhez nem kell a nyugati kultúra, se európai rendszerű oktatás, se utak, se csatornázás, se kórházak. Ehhez emberek kellene, akik vállalni tudják a feladatot, hogy elmenjenek a népek közé, és hirdessék az evangéliumot, akár ereszény, tarisznya és saru nélkül.

Ez persze sok kérdést felvet a saját, belső missziókkal kapcsolatban is. Például, hogy hányan követnék annak a svéd misszionárius lelkésznek a példáját, aki feladta a lakását, szétszította mindenét és a hajléktalanokkal együtt élt, így prédikált, szolgált közöttük. Fanatikus volt, vagy csak megértette, hogy a lényeg akkor mondhatjuk el, ha megértjük és megéljük a másik ember kérdéseit is?!

Sok kérdés nyitva maradt még bennem ez után a konferencia után. Egy valaki azonban ott áll minden kérdés után. Jézus, a kereszt boldonságával, botrányával, titkával leplezett Krisztus. Őbenne lehettünk egyek a világ minden szegletéből, minden kérdésen és kulturális vagy emberi különbözőségeken túl.

LÉNÁRT VIKTOR EGYETEMI LELKÉSZ

Megoldások

Isten „láthatatlan gyülekezetének” életéből

BÖRÖNTE MÁRTA

lelkész, a Rádiómisszió munkatársa

kozott, kérte, hogy Isten adjon megoldást erre a nagy tehetetlenségére. Az Úr megerősítette hitében, elment a műtetre. Sikerült, azóta lát. A rajztanár nő külső látása mellett kapott egy „belső látást” is. A telefonban, a kérdésünkre, a rejtvény mellett elmondott még egy „megoldást”, de azt már a saját életéből.

A rejtvény emberi megoldása... Az élet problémáira adott Isteni megoldás... Ahogyan jó kedvel, örömmel, reménységgel, szeretettel keressük a megoldásokat, a válaszokat az evangélikus félóra rejt-

vényeire, ugyanolyan nagy szeretettel keresi Isten a mi életünkre a jó megoldásokat. Csak hogy Őt állandóan lehet hívni... A hit talán ott kezdődik, ahol tudom: Isten hoz megoldást az életemre.

A legjobb megoldás Jézus Krisztus, akinek a Te életedre is megoldása. *Uram, adj az én szolgálatomra is megoldást, hogy mindig fel tudjak töltekezni, és így feltöltődve várjam a hívásokat! Mert az Evangélikus Missziói Központban szól a telefon – tovább kell mondanom a Legjobb Megoldást.*

Hétfő – Kossuth Rádió, 13.30. A rádióbe-mondó konferál: „Az Evangélikus Egyház félórája következik.” A műsor végén elhangzik a megoldásra váró rejtvény: „Műsorunk elején szerepelt az Izsóp együttes. Mi az izsóp, amiről több helyen olvashatunk a Bibliában is? A választ délután 4-ig várjuk a 400 3057-es, illetve a 402 1769-es budapesti számon. A helyes megfejtők ezúttal a Szivárvány sorozat legújabb könyvét kapják jutalmul.” A helyes megoldás a fenti kérdésre: Az izsóp egy növény, amelyet a leprások rituális tisztulásánál használtak. Megtaláljuk például az 51. zsoltár 9. versében: „Tisztíts meg izsóp-pal és tiszta leszek...”

Egy kedves Hívónk a megoldásához hozzáfűzi: „Szeretek rejtvényt fejteni. Megmérettetem a Biblia tükrében. Mit is tudok? Keresem, kutatom a megoldásokat a Szentírásból. Jobban elmélyedek Isten üzenetében.”

2001-es esztendőben a 400 3057-es telefonszámon 769 hívás érkezett. Évközben egyre többen reklamáltak, hogy „elérhetetlenek” vagyunk, a szám állandóan foglalt. Örömünkre egy másik vonalat is szolgálatba állíthattunk. Ezen a számon az év végéig 348 hívást kaptunk. Így végül 30%-os növekedést regisztrálhattunk az előző évhez képest. Január 7-én hallgathattuk meg – 1997 karácsonyától számolva – a 3 000. hívónk jó megoldását. Számok – évek – dátumok. Sokkal több van mögöttük. Isten gyermekeinek élete. Egy asszony bizonyágtétele telefonban arról, hogy Isten milyen megoldást hozott az ő életében. Elvesztette a látását, nagyon nehéz volt így élni. Sokat imád-

RÁDIÓMISSZIÓ-INDIA

Az elmúlt év tavaszán meghirdetett a „PÉNZ = IDŐ” akciónk, mellyel az indiai rádiómisszió munkáját támogatjuk, eddig a következő eredményt hozta: 141 adakozótól érkezett összesen: 302 540 Ft. Ez az összeg 432 percnyi rádióműsor előállítására fedezte a költségeit.

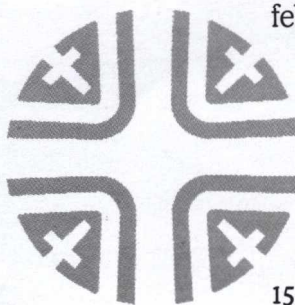
Köszönjük és várjuk a további adományokat! (Telefon: 400-3057)

Készül az általunk is támogatott „Discóság Istennek” (Dharme Ohma) című kurukh nyelvű műsor a kilencvenhárom milliós indiai Bihar állam hallgatóságának

KÜLMISSZIÓI NAP

Budapest-Deák téri gyülekezeti teremben
február 23-án szombaton 10–15 óráig

10 – Bevezető áhítat

10:30 – Felekezetek együtt a misszióért Peter Sandner ny. missziói igazgató (Wuppertal)

11:40 – Közgyűlés

13:45 – A finn ébredés mai tanulságai (150 éve halt meg Ruotsalainen Pál)

Csepregi Zoltán teológiai tanár

15 – Befejező áhítat

A Luther-rózsa eredete, jelentése és hiteles ábrázolása

A Luther-rózsa eredetileg reformátorunk címere volt. A Luther (Luder) nemzetség címerpajzsának egyik felét két, egymás alá helyezett rózsza díszítette. Luther Márton 1516-ban keltezett egyik levelén találjuk a középén szívbe vésett kereszttel díszített, kör által övezett öt rózsaszírom első viaszpecsétés ábrázolását, a szirmok között kicsiny levelekkel, M L felirattal. Pecsétygyűrűjének kerek, ovális és nyolcszögletes lenyomatai a későbbi évekből is fennmaradtak.

1530-ban, Justus Jonas doktor az augsburgi birodalmi gyűlésről beszámoló levelében többek között a következő sorokat írta a Coburg várában várakozó reformátornak:

„Legkegyelmesebb ifjú uram az ön rózsáját kőbe vésetik és aranyba foglaltatják. Igen szép pecsét lesz. Ezt ökegyelmessége személyesen fogja önnek átadni...”

János Frigyes szász választófejedelem Nürnbergben rendelte meg a gyűrűt. Hans Spengler városi jegyző a munka megkezdése előtt a címer rajzát véleményezésre megküldte Luthernek

Reformátorunk így válaszolt neki:

„Igen tisztelt kedves jó Uram és Barátom! Mivel tudni óhajta, hogy pecsétemet jól etalálta-e, barátilag közlöm Önnek elgondolásumat arra vonatkozóan, milyen legyen pecsétem, hogy az jellemezze teológiámat.

A kereszt legyen az első, feketén, szívbe helyezve, ami természetes színű. Ezzel arra akarom magamat emlékeztetni, hogy a Megfeszítettben való hit üdvözít bennünket. Ugyanis csak akkor igazulunk meg, ha szívből hiszünk (Róm 10,10). Jóllehet a kereszt fekete, mivel megöl, s kell, hogy fájjon is, mégis meg hagyja a szívet saját színében, nem rontja meg a természetet, tudniillik: nem öldököl, hanem életben tart. Az igaz ember ugyanis hit által él, mégpedig a Keresztrefeszítettben való hit által.

Ez a szív fehér rózsza közepén legyen annak a kifejezésül, hogy a hit örömmel,

vigasztalással és békességgel ajándékoz meg, és egyenesen egy fehér, üde rózsába helyez.

Mivel nem olyan békesség és öröm ez, amilyent a világ ad, azért legyen a rózsza fehér és ne piros. A fehér szín ugyanis a lelkek és az angyalok színe.

Ez a rózsza égszínkék mezőben legyen, mert az ilyen lelki és hitbéli öröm az eljövendő mennyei örömnél a kezdete.

Ez azonban a lélekben és hitben már most megvan, a reménység által előre izleljük, jóllehet most még nem érzékeljük.

A mező körül arany gyűrű legyen: jelezze, hogy ez a mennyei üdvösség öröké tart és nincs vége soha, emellett értékeesebb minden örömnél és vagyonnál, amint az arany a legnemesebb és legértékesebb fém.

Krisztus, a mi jóságos Urunk, legyen lelkével amaz eljövendő életre. Ámen.”

Egyházunk címere tehát jól jelképezi Luther egész teológiáját. Gyakorlati alkalmazása során azonban több oldalról kérdezik és vitatják a rózsaszírmok helyes vagy helytelen formájának a kérdését. Az Evangélikus Élet 2001. október 28-i számában Garai András olvasói levele is erre a kérdésre keresi a helyes választ.

Hetilapunk korábbi fejlécein és az Evangélikus Naptár korábbi számaiban ugyanis helytelen volt a szírmok elhelyezése. A szív közepén lévő kereszt függőleges szárának a felső része helyesen a rózsza szíromlevelébe, nem pedig a szírmok közötti zöld levelecske irányába mutat.

A szírmoknak ez az elhelyezése tehát a Luther-rózsa törvényesen védett formája.

Megjegyzem azonban, hogy a wittenbergi kolostor Katalin-kapujánál, még Luther életében, felesége által felállított, VIVIT körfeliratú kő Luther-rózsa talán az a sajátos kivétel, amely erősíti a szabályt.

Címlapképünkön Polgár Rózsa, Kossuth-díjas textilművész Himnusz című szövött kárpitja (FOTÓ: MOLNÁR GÉZA)

Lélekszám

Lélekszám – „Valamely terület lakóinak, illetve nagyobb embercsoport tagjainak a száma.”

(MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR)

Szép magyar szavunk mennyire világosan kifejezi: nem mindegy, hogy statisztikai adattá rögzített, hivatalosan megszámolható állampolgárnak, „fő”-nek, vagy személyiségében, egyediségében megismételhetetlen, Isten-teremtette léleknek neveztetünk-e. Milyen óriási a különbség, noha ugyanarról a valakiről van szó. Rólad, rólam. Mirőlünk, akiket egy évvel ezelőtt összeszámoltak, s most egy sereg információknak van magunkról, azaz arról, hogy hányan, hol és hogyan élünk, milyen lakásban lakunk, mit dolgozunk, mely valláshoz és mely nemzeti-séghez tartozunk.

A népesség-nyilvántartó hivatal számára „részatatok” vagyunk, tizedestörtnyi alkotóelemei a nagy számoknak, akik mégis szükségesek a nagy egészhez, a maguk kicsi részinformációjával. De kérdés – bár ezt nem kérdezik –, hogy mit tudunk, mit akarunk tudni a mellettünk álló, sorsunkban osztozó többi parányi „adathordozóról”, akikkel az Úristen akarata egy térbe, Magyarországra, és egy időbe, az évszázadváltás nyugtalan idejébe helyezett. Van-e köztünk egymáshoz azon túl, hogy mennyi a közös bennünk? Sokszor úgy tűnik, árnyékunk keresztezi egymását, de ki-ki más irányba tekint, más jövő felé tart.

„Mindenki számát” – így hangzott a 2001-es népszámlálás szlogenje.

„Minden lélek számát” – valljuk ezt mi, missziói lapot készítő. Címlapképünkkel is azt szeretnénk sugallni: a kereszten értünk meghalt és feltámadott Krisztus minden lélek megmentője. Ő tehet minket eggyé, formálhat igazi közösséggé. Ő tarthat meg minket, magányosan álldogáló, tanácstalan, befelé forduló lelkeket a jelenben és a jövőben.

Kaput nyitott az Isten felé, s magát adja Útnak, vigyázva, hogy ne tévedjünk el. Számon tartja az egyet, mert Ő azért jött, hogy közülünk egy se vesszen el.

KÓHÁTI DOROTTYA

FABINY TIBOR TEOLÓGIAI TANÁR

Ahol nem hat hét a böjt...

„Éheztem és nem adtatok ennem...”

Abdul Ghias, afgán férfi még soha életében nem hagyta el faluját, Bonavast, pedig nemrégiben lett hetven éves. Még elevenen él benne az a kép, amikor édesanyja frissen sült lepénykenyerével indult útnak az észak-afganisztáni falu iskolájába. Aztán később, amikor asszonyt vitt a házhoz. Bizony ő is nagyon finom kenyeret sütött. Összefojlik a nyál a szájában, nyel egyet és sóhajt. A muzulmán férfi lába megremeg, térdé összerogyik és lekuporodik egy kőre, amikor villámcsapásként felvillan agyában az elmúlt húsz év. A háború. Az egykor dúsan termő, kalászokat ringató termőföldeken azóta már csak tankok gázolnak és bombák robbannak. Egyesek mákot termesztenek. Nekik jobban megy valamicskét. Ő viszont már kiöregedett ebből, nem bírja megemelni a kapát. Bárcsak vége lenne már a harcnak és gyilkolásnak. Könnyekkel telt szemmel a kezében lévő fűből készült, száraz kenyérdarabra tekint és összeszorul a szíve. Hangosan zokogni kezd. Mellette ülnek gyerekei és unokái. Ők is ezt a kenyeret eszik, majd utána magukba roskadva szenvednek a fájdalomtól. A növényektől ugyanis felfúvódik a hasuk, és iszonyú görcsek lesznek. De ha nem eszik meg a darabka fűkenyeret, akkor viszont éhen halnak, mert a segélyszállítmányok nem érkeznek el hozzájuk.

Az a fűből készült kenyér nekik az Élet kenyere. Napról napra élnek. Éheznek.

Jézus! Élet kenyere, könnyörülj rajtuk!

BOLLA ZSUZSA

A MISSZIÓ következő száma április 21-én jelenik meg FÓKUSZBAN: A VÁLASZTÁS

misszió – Evangélikus Magazin, a Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapjának kéthavonta megjelenő folyóirata • Az Evangélikus Élet előfizetői részére a magazin ingyenes, ára (utcai terjesztésben) 120 Ft. Jelen lapszámunk megjelenését a SAS Institute Kft., a Crossmedia Kft., a Béres Rt., a Sanansaattajat (Finnország) és a Norea Radio Norway (Norvégia) támogatta.

